

Tartu Riiklik Ülikool
NSVLiidu ajaloo kateeder

F. Holod

Kommunistlike noorte tegevus
sotsialistliku tööstuse arendamisel
ja töölisnoorsoo organiseerimisel Eestis
aastail 1940-1941

Diplomitöö

Juhendaja: dots. L. Sülvirask

JRÜ NSVL ajal. kat.
nr. 1686.

Tartu 1962

Sissejuhatus

1940. aasta 21. juunil algas sotsialistlik revolutsioon Eestis, mis viis 21. juulil Eesti kuulutamiseni nõukogude sotsialistlikuks vabariigiks. Algas intensiivne sotsialismi üleshitamine Eesti NSV-s.

Peale sotsialistliku revolutsiooni võite oli üheks tähtsamaks ülesandeks vastule likvideerimine tootmisühete ja tootlike jõudude vahel. Tuginedes objektiivsele majandusseadusele tootmisühete tingimatust vastavusest tootlike jõudude iseloomule, teostas nõukogude võim Eestis põhiliste tootmisvahendite ühiskondlustamise sotsialistliku ratsionaliseerimise teel.

Juba 23. juulil võeti uue Riigivolikogu poolt vastu deklaratsioon maa kuulamisest kogu rahva oman-

diks ning deklaratsioon pankade ja suurtööstuse natsionaliseerimise kohta.

Juba 1941. aasta alguses natsionaliseeriti kõik pangad, üle 900 tööstusettevõtte, ligi 50% linnade elamis-pinnast, suur osa kaubandus- ja transportettevõtetest.¹

Alates maa, pankade ja suurtööstuse natsionaliseerimisest sai Eesti majanduse aluseks sotsialistlik majandusmüstem ja tootmisvahendite ühis-kondlik omand, mis lõi aluse kogu rahvamajanduse, viti aga tööstuse enenägema teks tõuneks ja õitrengeks.

Vabanemine ekspluaterimist ja uute tootmisvahete kehtestamine Eesti NSV-s töid kaasa uue suhtumise tööse, mis ilmes töövõlgausse tõunus. Lahutamatu oli töövõlgausse tõstmisega seotud sotsialistlike võistluse tekkimine.

Eestimaa Kommunistlik Partei ja Eestimaa Kommunistlik Noorsooühing alustasid kohe peale sotsialistlike reo-lutsiooni teostamist ulatuslikke töid tööstuse ümberkorraldamise alal, siven-

¹ Eesti NSV ajalugu, Tallinn 1957, lk. 527

dades ihtlari, vastavalt uutele ülesanne-
tele, töörahva ideelis-poliitilist kavata-
mist.

18. oktoobril liitus EKNÜ üllKNÜ-ga.
Kogu oma järgnevas tegevuses lähtus EKNÜ
N. I. Lenini peolt püstitatud ülesannetest
Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu
III Ülevenemaalisel kongressil 1920. aastal:
„Noorsooühingu ülesanne on korraldada
oma prautiline tegevus nõnda, et õppi-
des, organiseerudes, liitudes ja võideldes
see noorusugu kavataks ennast ja võiki
neid, kes näevad temas juhti, et ta kava-
taks kommuniste.”¹

Juhtiv osa EKNÜ tegevuses oli
noorsoo esindlikul esal-töeliskomiteel.

Käesoleva diplomiteo eesmärgiks on
näidata EKNÜ legaliseerumist peale 1940.
aasta juunipöörde, kommunistliku noorte
algorganisatsioonide tegevust Eesti NSV
tööstusettevõtete sotsialistliku tööstuse aren-
damisel, töölisnoorte kavatamisel sotsia-
listliku ühiskonna raamulistes liik-
meteks.

Selle teema kohta puudub siiste-

¹ N. I. Lenin, Teosed, k. 31, Tallinn 1955, lk. 259

maatiline ülevaade. Käesolev diplomiteos on enimene katse anda ristemaatiline ülevaade kommunistlike noorte tegevuse kohta tööstusettevõtetes aastail 1940-1941.

ELKNi tegevusest on andnud liiki ülevaate I. Kutsar-Zabrodskaja oma teos „Eestimaa Kommunistlik Partei 1940. aasta sotsialistlikus revolutsioonis“, milles aga kahjuks ei käsitleta valdi tööliste noorte tegevust.

Ühe ettevõtte, nimelt M. J. Kalirini nimeliste Raudtee Peatehaste kommunistlike noorte tegevust on käsitleanud E. Mattisen oma juttustuses „Valia kahe võitleva maailma vahel“, mis ilmus mälestuste kogumikus „Saabus päev“.

Töö põhineb peamiselt ajalehtede „Noorte Hääl“, „Kommunist“, „Narva Tööline“, „Tartu Kommunist“ jt. 1940-1941. aasta materjalidel. Kõige põhjalikumalt käsitleb noorte tööd ELKNi Keskkomitee häälkandja „Noorte Hääl“, mis hakkas ilmuma 18. septembril 1940. aastal.

Töö kirjutanisel on kasutatud mälestuste kogumikene „Ülesmäge!“¹

¹ „Ülesmäge!“ Kilde Tartu noorsoo avangardist, Tallinn 1958

„Karastumine“¹ ja „Saabus päev“² sluski-
jäenduslinus laadis niijutatud mäles-
tuste kogud käsitlevad põhiliselt maa-
ja koolinoorsoo tegevust. Diplomitoos ni-
jitaneisel on kanitatud mälestuste ko-
gumikest EKNU organisatsioonipisodi koh-
ta käivaid andmeid.

Arhiivimaterjalid EdKNÜ tege-
vuse kohta aastail 1940-1941 on põhili-
selt hävinud. EK P Keskomitee Partei
Ajaloos Instituudi Peaarhiivis (EK PA) on
säilunud üksikud masuonnaaonuste
documentide kaustad, milles töölinnoorte
tegevuse kohta on väga vähe andmeid.
Eesti NSV Outeobuurevolutsiooni ja Sotsialist-
liku Üleshitustöö Riiklikes Arhiivis
(E NSV ORKA) materjale kommunistlike noorte
kohta praegu pole. Diplomitoosis on säili-
nud arhiivimaterjalid maksimaalselt ära
kanitatud.

Töös kanitatud materjalid ei söi-
malda teua täpsmaid rildandmeid
kommunistlike noorte alorganizatsioonide

¹ Karastumine, Mälestusi Eesti noorsoo revolutsiooni-
listest liikumisest, Tallinn 1958

² Saabus päev, 1940. aasta revolutsioonilistest
sündmustest osavõtjad jutustavad, Tallinn 1960

arve kohta tööstusettevõtetes; andmete vähenemise tõttu on puudulikult käsitletud väikelinnade kommunistlike noorte tegevust.

Töö koosneb nisepeihatusest, kolmest peatükist ja kokkuvõttest. Esimeses peatükis püütakse anda lühike ülevaade EKNi legaliseerimisest 1940. aastal ning ja kommunistlike noorte algorganisatsioonide tegevusest tööstusettevõtetes. Teine peatükk käsitleb kommunistlike noorte osa tööstuse ümberkorraldamisel ja tsentralistlike võistluse organiseerimisel. Kolmas peatükk käsitleb kommunistlike noorte osavõtte ideelis-poliitilisest ja kultuur-massilisest tegevusest esimesel nõukogude aastal Eestis.

I peatükk

Kommunistlike noorte algorganisatsioonide tekkimine tööstusettevõtetes

Kauni ja helge tuleviku avas nõukogude
võim eesti noorsoole. Teostus noorsoo am-
mune unistus - võtta aktiivselt osa maa
ja rahva poliitilisest ja majanduslikust
elust.

1940. aasta juunisündmustega lõp-
pes Eestimaa Kommunistlike Noorsooühin-
gu tegevus illegaalne etapp. Kõik see,
millest noored olid nii kaua unista-
nud, mõelnud, mille eest nad olid või-
delnud, oli saamas tegelikkuseks.

Fasistlike diktatuuri päevil
valitsenud terrori tingimustes EKN'i
viimastel aastatel iseseisva organisat-
sioonina ei tegutsenud. Ühiskond kommu-
nistlikud noored täitsid neid ülesan-
deid, mida nad said vahitult par-
teilt. 21. juuni revolutsioonilistest

sündmustest võtsid noored aktiivselt osa.

Noorkogude võimu taaskestamise momendist alates pööras kommunistlik partei suurt tähelepanu noorsoo organiseerimisele. Lujinenud olukorras tuli kommunistliku noorsooühingu taastamist abestada ühikute kommunistide otseselt kaasabil ja juhtimisel EK P rajonikomiteede juures.¹

Revolutsiooni alguspäevadest peale hakkas Tallinnas tööle Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu organiseerimiskeskus, mille eesmärgiks oli kommunistliku noorsooühingu taastamine.² Organiseerimiskeskus reorganiseeriti hiljem Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu Keskkomiteeks.³

Partei saatis Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingusse tööle järeleproovitud kommunistid, kes olid varem töötanud põrandaaluses kommunistlikus noorsooühingus. EK N Ü Keskkomitee sekretärideks 1940. aastal olid Erich Tarkpea ja Juliana Telman.⁴ Koondades enda ümber aktiivsed

1 E. Tarkpea, Töerahva võimu eest, kogumikus „Karastamine“, Hällestusi Eesti noorsoo revolutsioonilisest liikumisest, Tallinn 1958, lk. 411

2 S. Kutsar-Zabrodskaja, Eestimaa Kommunistlik Partei 1940. aasta sotsialistlikus revolutsioonis, Tallinn 1960, lk. 107

3 K. Hallik, Pilk läbikäidud tele, Tallinn 1962, lk. 18

4 S. Kutsar-Zabrodskaja, lk. 107

noori, löid kommunistid lihtikese ajaga maa-
kondade ja linnade komsomoliorganisatsioonid.
Toimused rohkearvulised noorte koosolekud,
kus selgitati kommunistliku noorsooühingu
eesmärgi ja ülesandeid ning pärapoliitika
küsimusi.

Nii toimus Tartus kommunistlike
noorte esimene organiseerimiskoosolek juba
1940. aasta 22. juunil.

22. juunil 1940. aastal avaldati
Tartu ajalehes „Postimees“ üleskutse noortele,
milles kirjutati: „Tartu noored! Töölinoored
ja õpilased! Ka teil on kätte jõudnud
aeg organiseeruda uute sihtide saavuta-
mises. Eesti rahvas läheb vastu vabaduse-
noored ei või jääda leidudeks pealt-
vaatajateks. Lenistese organisatsioonidese
teid kästi astuda - uue noortorganisat-
siooni kujundate ise ja astute sinna va-
batahtlikult.“¹

Organisatsiooni asutamiskoosolek
toimus 22. juuni õhtul Töölismajas. Kees-
olekul nägiti Nõukogudemaa leninlikust
kommunistlikust noorsooühingust, selle ees-
märkidest, moodustatavast Tartu kommu-
nistlike noorte organisatsioonist. Keesolekul

¹ „Postimees“ nr. 166, 22. juuni 1940

exines kirjandik kadu Hint, kes tervitas tulevani sotsialismiehitajaid sõnadega: „Noorsugu on alati kõrgemale püüdnud, kommunistlike partei kõrval on ikka edumuline noorus sammunud.“¹ Koosolekul valiti 20 liikmet koosner organisatsioonikomitee, kes hakkas looma komsomoliorganisatsiooni koh-tadel.² Komiteesse valiti: Vladimir Luster, Moissei Voerdlov, Endel Küpus, Aleksander Siivas, Aino Alarso jt.³ Enamik neist olid töölinnood.

Tartu linna kommunistlike noorte tegevust juhtis EKVi Tartu Maakonnakomitee, linnas eraldi komiteed ei olnud. Komiteesse kuulus üks sekretär ja kolm instruktorit.⁴ 1940. aastal oli sekretäriks M. Voerdlov, aasta lõpust alates aga A. Siivas.

EKVi Tallinna osakonnas alustati liikmete ja liikmesandidaatide registreerimist alates 8. juulist 1940.⁵ 25. juulil toimus ülelinnaline noorte miting kino „Grand - Marina“ täiskiilutatud saalis.⁶

1 A. Kraemer, ja nii see jätkus, kogumikus „Ülesmäge!“
Lilde Tartu noorsoo avangardist, Tallinn 1958, lk. 58

2 „Pestimees“ nr. 166, 22. juuni 1940

3 A. Kraemer, lk. 59

4 F. Pärtelproeg, Oli aasta 1940..., kogumikus „Karastumine“,
Mälestusi Eesti noorsoo revolutsioonilisest liikumisest,
Tallinn 1958, lk. 431

5 „Kommunist“ nr. 5, 8. juuli 1940

6 E. Tarapea, lk. 412

Miitingul esinesid EKNU keskkomitee sekretärid E. Tarkpea ja J. Telman. J. Telman selgitas kommunistlike neresoühingute ülesandeid, rääkis nõukogude võimust ja sellest, millised avarad teed on avanenud töötavale noorsoole.¹

EKNU Tallinna linnaorganisatsioonile esimene üldkoosolek toimus 26. juulil.² See viidi läbi organisatsioonile esimestes ruumides Pärnu maanteel, kus praegu asub komsooli Tallinna keskrajooni komitee. Sel koosolekul valiti linna Komitee esimene koosseis.³ Koosolekust esavõtjate arv kujunes nii suureks, et ruumid ei suutnud kõiki koosolekust esavõtjaid mahutada.

EKNU Narva organisatsioonile pandi alus 28. juulil 1940. aastal.⁵ Samal kuul moodustati EKNU organi-

1 E. Luusküll, Kommunistlike noor, kogumikus 'Karastumine', Mälestusi Eesti noorsoo revolutsioonilist liikumisest, Tallinn 1958, lk. 451

2 "Kommunist" nr. 24, 27. juuli 1940

3 E. Tarkpea, lk. 412

4 "Kommunist" nr. 24, 27. juuli 1940

5 "Tartu Kommunist" nr. 20, 29. juuli 1940

satsisoonid Haapsalus¹, Türit², Viljandis³,
Valgas.⁴

Võrumaale määrati EKPKesk-
omitee poolt kommunistlike noorte organi-
seerijaks E. Oler. Tema juhtimisel loodi
esimesed kommunistlike noorte organi-
satsisoonid Rakveres, Kundas, Kiviõlis ja
Kohtla-Järvel 1940. aasta augustis.⁵

Kohtla-Järvel anutati EKNi organi-
satsioon 4. augustil 1940. aastal.⁶

Pärnus pidasid kommunistli-
ked noored EKNi Pärnu osakonna anu-
tamiskesoleku 8. augustil 1940. aastal.⁷

Võrus toimus esimene kommunist-
like noorte tutvumiskesolek 12. augustil
1940. aastal "Kandle" aias. Kesolekul
exines Tartu kommunistlike noorte exin-
daja E. Liipus. Septembris anutati EKNi
Võrumaa Komitee, mille sekretäris va-
liti E. Pögel, ja alustati vastuvõtte komso-

1 „Kommunist“ nr. 22, 25. juuli 1940

2 Eestimaa Kommunistlike Partei Arhiiv, fond 31,
nimistu 31, säilitamisühik 5, leht 1

3 „Kommunist“ nr. 28, 31. juuli 1940

4 „Kommunist“ nr. 31, 3. aug. 1941

5 EKPA, f. 31, nim. 31-11, s.-ü. 58, l. 18

6 „Kommunist“ nr. 35, 7. aug. 1941

7 „Kommunist“ nr. 40, 12. aug. 1941

moli ühikudesse. Nõuvi kommunistlike napp-
ühingu vastu oli nur - nädala jooksul
laekus komiteele üle 70 avalduse.

1940. aasta septembris olid EKNi
organisatsioonid loodud ka sellistes väike-
mates kesustes nagu Otepää,² Elva³ jne.

1940. aasta sügisel jooksul olid
kommunistlike noorte organisatsioonid
loodud kõigis maakondades ja linnades.
Maakondades olid organiseeritud linnade
komiteed juhtimiseks EKNi esaukonnad,
välja arvatud Tallinn ja Narva, kus
olid omaette linnaorganisatsioonid.

Noorte vastuvõtmist 1940. aasta
sügisel teostasid organiseerimiskomiteed
maakonna- ja linnakomiteede juures.

Enimene noori võeti kommunist-
liku nappühinguse vastu ilma soo-
vitajateta, kuna kommunistlike noori
ja partei liikmeid oli veel vähe. See-
pärast lähtuti noorte vastuvõtmisel

¹6. Sögel, Me päris et julidükses puhkes, kogumikus
"Saabus päev", 1940. aasta revolutsioonilistest sünd-
mustest esavõtjad jutustavad, Tallinn 1960, lk. 310-311

² "Noorte Hääl" nr. 8, 26. sept. 1940

³ "Tartu Kommunist" nr. 3, 1. okt. 1940

organiseerimiskomiteede poolt kogitud materjalidest noore kohta või tema enda seletustest. Kuuni 18. juulini 1940. aastal kommunistlikusse noorsooühingusse astujate vanuselised piirid ei olnud kindlaks määratud. See raskendas noorte vastuvõtmist kommunistlikusse noorsooühingusse. 18. juulist hakati noorsooühingusse vastuvõtma noori 16-26 aasta vanuseni.¹

É.K.N.Ü. Keskkomitee saatis 1940. aasta sügisel linna- ja maakonnakomiteedele ringkirja, milles selgitati kommunistlikusse noorsooühingusse vastuvõtmise korda. Ringkirjas olid teatud ära vastavad punutid Ü.L.K.N.Ü. põhikirjast. Võib järeldada, et É.K.N.Ü. töö teimuse juba enne É.K.N.Ü. astumist Ü.L.K.N.Ü. ridadesse Ü.L.K.N.Ü. põhikirja alusel.

Ü.L.K.N.Ü. põhikirjas öeldi, et kommunistliku noorsooühingu liikmeks võetakse esündlikke, nõukogude võimule ustavaid noori töölisi, talupoegade ja hantlaste seast. Juhul, kui kommunistlikusse noorsooühingusse astuja ei olnud veel üldbalt ette valmistatud, jäeti ta kan-

1. 'Kommunist' nr. 15, 18. juuli 1940

didaadiks 6-kuulise tähtajaga.

Kandidaadistaaž määrati selleks, et kommunistlikusse noorsooringusse astuda soovija ette valmistuks, tutvaks ÜLKN-i programmi ja põhikirjaga ja muutuks poliitiliselt teadlikuks.

Kommunistlikusse noorsooringusse vastuvõtmist teostati individuaalselt.¹

Seoses EKNU vastuvõtmisega ÜLKN-i koosseisu 18. oktoobril 1940. aastal, anus Eesti Maa Leninliku Kommunistliku Noorsooring tegutsema Üleliidulise Leninliku Kommunistliku Noorsooringu põhikirja kohaselt.² ÜLKN-i põhikirja alusel nõuti soovitajailt üheaastast komsomolistaazi. Kuid arvestades seda, et EKNU oli eksisteerinud vähe aega ja liikmete staaž oli väga lühike, lubati ÜLKN-i keskkomitee otsusega Eesti NSV-1 1941. aasta jooksul soovitajaks olla need liikmed, kel oli vähemalt 6-kuuline komsomolistaaz.³

1. "Noorte Hääl" nr. 17, 6. sept. 1940

2. Tarkpea, lk. 418

3. "Noor Leninlane" nr. 6, juuni 1941, lk. 287

Samal ajal EKNV linna- ja maakonnasorganisatsioonide loomisega algas kommunistlike noorte algorganisatsioonide ehk nagu neid 1940. aasta suvel ja veel ka hilisemal nimitati - rakukselooline tööstusettevõtte.

Algorganisatsiooni moodustamine ettevõttes oli võimalik, kui ettevõttes oli vähemalt kommunistlikke noori. Kui ettevõttes oli vähem kommunistlikke noori kui kolm, organiseeriti need noored territoriaalrakuksena.¹

Esimene teadaolev kommunistlike noorte algorganisatsioon ettevõttes moodustati Tallinnas 21. juulil 1940. aastal Eesti Tarkijate Kooperatiivis Orlovi ja Vahtra poolt.²

Hoogne algorganisatsioonide moodustamine Tallinna ettevõtetes algas juuli lõpul. Peale EKNV Tallinna linnaorganisatsiooni üldkoosolekut 26. juulil toimus samal päeval Tallinna ettevõtete töölinnaste esindajate koosolek, kus arutati komisjoni algorganisatsioonide arutamise küsimust ettevõttes.³

¹ E. Luuskull, lk. 452

² „Noorte Hääl“ nr. 4, 21. sept. 1940

³ „Kommunist“ nr. 24, 27. juuli 1940

1940. aasta juulis oli olemas komso-
noli algorganisatsioon ka M. I. Kalinini ni-
melises Raudtee Peatehases. See algorgani-
satsioon, mille peatumisku moodustand 1940.
aastal E. Merits, B. Tihho, V. Raudsalu, I. Palmre,
V. Truuma, K. Taher, H. Härning jt., kasvas liiki-
kese ajaga tugevaks noorte kollektiiviks. 1940.
aasta novembris oli selles üle 40 liikme ning
organisatsioon elas algusest peale täisvee-
list ja huvitavat elu. Organisatsioon „Läh-
tus oma teos tehase kollektiivi ette püstita-
tud põhiülesannetest, püüdes samaaegselt
arvestada noorte erinevaid huvialasid ning
näidata neile õiget teed ellu.“¹

Augusti algul loodi komsonoli
algorganisatsioonid tehases „Ilmaime“², Bal-
ti Püevillavabrikus (nõutär Aleksova)³,
tehases „Punane Krull“ (nõutär E. Luuts)⁴,
Tallinna laevaremonditehases eli kommu-
nistlike noorte organisatsioonideks 6. au-
gustil⁵, päeval, millal Eesti NSV võeti vastu
NSV Liidu kehtivus. Augustis organiseeriti komso-

1 E. Mattisen, Valia kahe võitleva maailma vahel,
kogumikus „Saabus päev“, 1940. aasta revolutsiooni-
listest nõudmustest esarõõjad jutustand, Tallinn
1960, Lu. 335 - 341

2 „Kommunist“ nr. 34, 6. aug. 1940

3 „Kommunist“ nr. 35, 7. aug. 1940

4 „Kommunist“ nr. 39, 11. aug. 1940

5 „Noorte hääl“ nr. 12, 1. okt. 1940

moli algorganisatsioon ka tekstiilikäitises
„Eesti Liiid”.¹

Ajalike „Noorte Hääl” materjalidest selgub, et 1940. aasta septembris olid kommunistlike noorte algorganisatsioonid ettevõtetes „Vaba Maa”,² „Kommunaar”,³ Eesti Kunstsaarvetehas⁴ jt., kokku ligi 50 Tallinna tööstusettevõttes.⁵

Lükkmete arvu poolest olid suuremad algorganisatsioonid Tallinna laevaremonditehas ja tehases „Punane Kull”, kus oli kummami ligi 70 kommunistlike noort.⁶ Eesti Tarbijate Kooperatiivi algorganisatsioonis oli 48 liiget.⁷

Ka teistes Eesti Nõuk. linnade tööstusettevõtetes arutati kommunistlike noorte algorganisatsioone.

Kommunistlike noorte organiseerimine oli hoogne ka Narva tööstusettevõtetes. 1940. aasta juuli lõpul peetud kommunistlike noorte esimesel koosolekul otsustati luua Narva suurkäitiste

1 „Noorte Hääl” nr. 47, 13. nov. 1940

2 „Noorte Hääl” nr. 1, 18. sept. 1940

3 „Noorte Hääl” nr. 3, 20. sept. 1940

4 „Noorte Hääl” nr. 6, 24. sept. 1940

5 „Noorte Hääl” nr. 3, 20. sept. 1940

6 Pealsamas

7 „Noorte Hääl” nr. 4, 21. sept. 1940

juurde kommunistlike noorte algorganisatsioonid.¹

Kreenholmi komsonoliorganisatsiooni rajamine teinud 1940. aasta 5. augustil.² Arutamiskooolekul selgitati kommunistlike noorsooühingu tegevusse puutevaid küsimusi. Kooolekul esines kõnega Punaarmee poliitiline liiser, kes tutvustas noori kommunistlike noorte ülesannete ja tegevusega Nõukogude Liidus ning kutsus üles aktiivselt võitlema oma huvide eest. "Selles soovitas ta noortel astuda komnoorsoo ühingu liikmeks, kus neid tutvustatakse tööliklassi küsimustega, et nad saaksid laiema silmaringi omaenese elust ja oskaksid oma õiguste eest tulemusrikkalt võidelda." Kooolekul esines ka töölinoor V. Rohult, kes kutsus töölinoori astuma kommunistlike noorte ridadesse. Oma kõne lõpetas ta sõnadega: "Töölinoored! Me ei taha olla vaikiv, ununen lehekülge aegade raamatus!"³

1 "Kommunist" nr. 26, 29. juuli 1940

2 "Põhja Kodu" nr. 85, 29. juuli 1940

3 "Narva Tööline" nr. 2, 9. aug. 1940

Lajatud Kreenholmi Manufak-
tuuri alorganisatsioon sekretäriks
valiti V. Martmaa¹. Kreenholmi kom-
munistlike noorte arv kasvab pidevalt.
1940. aasta 26. oktoobril toimunud koos-
olekust võttis osa ligi 100 noort.²

1940. aasta augustis olid olemas
kommunistlike noorte rühmused Narva
kalvirabrikus³, linarabrikus ja saeveskis;⁴
septembris - Foresti tehases⁵ ja oktoobris -
kätins „Vill“.⁶

Lääne pool Narva jõge olid alg-
organisatsioonid 1940. aasta septembris
olemas kõikides põlevkivikaevandustes
Jõhvis, Puhkoral, Aueveres, Vairaras, Narva-
-Jõesuus ja mejal.⁷ Kommunistlike noorte
arv kaevandustes ja õlitööstustes jäi aga
üldiselt väikeses noorte tegevuse halva
organiseerimise tõttu.⁸

Viljandi tööstusettevõtteks leodi

-
- 1 „Narva Tööline“ nr. 14, 6. sept. 1940
 - 2 „Narva Tööline“ nr. 10, 28. aug. 1940
 - 3 „Narva Tööline“ nr. 4, 14. aug. 1940
 - 4 „Narva Tööline“ nr. 5, 16. aug. 1940
 - 5 „Narva Tööline“ nr. 14, 6. sept. 1940
 - 6 „Narva Tööline“ nr. 31, 16. okt. 1940
 - 7 „Noorte Hääl“ nr. 2, 19. sept. 1940
 - 8 „Punane Viimaa“ nr. 44, 12. apr. 1941

kommunistlike noorte rakukesed septemb-
ris. ¹ EKNU Viljandimaa Komitee tegi oma
liikmele Felix Reitelile ülesandeks tikurab-
riku organisatsiooni moodustamise ja ka-
teiste algorganisatsioonide töö korraldamise. ²

Tartus toimus kommunistlike
noorte algorganisatsioonide loomine põ-
hiliselt 1940. aasta sügisel.

26. septembril 1940. aastal oli kom-
munistlike noorte organiseerimiskesksel
kammirabikus „Estico“ ³ Sekretäriks va-
liti Ants Orgulas. ⁴

Oktoobri algul asutati organi-
satsioone ettevõttes „Pestimees“ (sekretär
E. Uusmets) ⁵ ja ühendatud R. Tavasti ja
E. Orgi käitises (sekretär Eigra). ⁶ 14. novemb-
ril loodi organisatsioon saaparabikus
„Astra“, kus sekretäriks valiti V. Objartel;
15. novembril - käitises „Loodees“ ⁷, 20. no-

¹ F. Reitel, Nende mälestus on meile piha, kogumikus
„Vaabes päev“, 1940. aasta revolutsioonilistest rind-
mustest osavõtjad jutustavad, Tallinn 1960, lk. 345

² EKPA, l. 31, nim. 31-1, s.-ü. 19, l. 3

³ „Tartu Kommunist“ nr. 1, 28. sept. 1940

⁴ „Kommunist“ nr. 144, 26. nov. 1940

⁵ „Tartu Kommunist“ nr. 7, 5. okt. 1940

⁶ „Kommunist“ nr. 97, 8. okt. 1940

⁷ „Noorte Kälal“ nr. 50, 16. nov. 1940

* Klates 10. jaan. 1941 Tartu kammirabrik

rembil - A Le Coqi õllefabrikuus,* 24. novembril-
kuusiku õllefabrikuus,** käitises „Õit“ ja villa-
fabrikuus „Punane Estonia“¹, 28. novembril-
K. Mattieseni triikikojas.²

1940. aasta sügise jooksul orga-
niseeriti kommunistlike noorte algsorgani-
satsioonid peaaegu kõigis Eesti NSV ette-
võtetes. Mõnedes tööstusettevõtetes moodustati
kommunistlike noorte algsorganisatioo-
nid aga 1941. aastal.

1941. aasta veebruaris moodustati
Tartus algsorganisatsioonid nahatööstuses
„Ühine jõud“, Tartu raudteetööstuses³ ja
sidemontoris.⁴ 1941. aasta märtsis pandi
alus algsorganisatsioonile Tootsi briketi-
tööstusele jne.

Luremaare autobaasi „Ühendus“
kommunistlikud noored moodustasid
oma algsorganisatsiooni alles 1941. aasta
juunis.⁶

1 „Noorte Häääl“ nr. 57, 24. nov. 1940

2 „Tartu Kommunist“ nr. 53, 29. nov. 1940

3 „Noorte Häääl“ nr. 37, 13. veebr. 1941

4 „Tartu Kommunist“ nr. 48, 26. veebr. 1941

5 „Kommunist“ nr. 58, 7. märts 1941

6 „Noorte Häääl“ nr. 135, 11. juuni 1941

* Alates 28. jaan. 1941 Tartu õllefabrik

* Peaaegu tööstuskombinaat „Kangur“

Komsomoli algorganisatsioonide moodus-
tamine oli seotud ramustega. Puudusid
töökogemused, ei esatud läbi viia organi-
seerimiskeskselekuid, ei viies kampaanialeik-
sust, paljud noored polnud veel küll-
lalt teadlikud komsomoli astumiseks jne.

1941. aastani E L K N Ü - se üld-
reeglina ei võetud noori, kes olid olnud
varem kodanlikes noorsoo-organisatsioonide-
des. E K P Tallinna organisatsiooni I kon-
verentsil 29. jaanuaril 1941. aastal pöö-
rati tähelepanu sellele ja otsustati, et
selliseid noori tuleb vastu võtta kom-
munistlike noorte algorganisatsioonidesse
nende ümberkasvatamiseks.¹

E L K N Ü põhikirja alusel võib pi-
kendada liikmekandidaadiks oleku aega,
kui noor polnud end küllaldaselt ette
valmistanud astumiseks kommunistlikusse
noorsooühingusse.² 1941. aastal hakati
pikendada liikmekandidaadi staazi noor-
tel, kes olid olnud kodanlikes organisatsi-
oonides. Näiteks E L K N Ü Kopli rajooni ko-
mittee büroo istungil 15. aprillil 1941. aas-

1 „Noorte Hääl“ nr. 29, 4. veebr. 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 17, 6. okt. 1940

tal jäeti edasi liikmepandidaatsidena Tallinna vabrikus „Põhjala“ noortielund Tatjana Ninter ja Daisy Luusmäe, kes nad uskuvad jumalat. 19. mail istungil jäeti kandidaadiks Balti Püüvillavabrikus tööline Tamara Jõgi, kes oli olnud meesga ja käinud levis. Väheteadlikule noortele anti seega võimalus vabaneeda väärastest raadetest kandidaadiks olemise ajal, et mis hiljem astuda teadlike noortena kommunistliku noorsooühingu liikmeks.

Kodanliku ideoloogia mõjul ja kodanlike vastutahtsuse tõttu oli 1941. aastal mõnedes ettevõtetes vähe kommunistlike noori või iningi puudused komsomoli algsorganisatsioonid.

Nii näiteks Tallinna tekstiilivabrikus „Kommunaar“ kes töötas 500-600 noort, oli kommunistlike noori 1941. aasta märtsi algul ainult 12.² Iskolaadi- ja komsomolitehasis „Kave“ kes töötas üle 200 noort, võttis komsomoli algsorganisatsiooni tegevusest samal ajal osa vaid 3-4 noort.³

1 EKPA, f. 31, nim. 31-3, o.-ü. 7, l. 18-23

2 „Noorte Häläl“ nr. 55, 6. märts 1941

3 „Noorte Häläl“ nr. 57, 7. märts 1941

Tartu penrahatoestuses „Ühisvara“ oli 1941. aastal ainult 5 kommunistlikku noort.¹

Kommunistlike noorte algsorganisatsioonid puudusid näiteks veel 1941. aasta kevadel Tallinna karbitööstuses „Proletaarlane“² ja Tartu ettevõttes „Mäng ja Kool.“³

Eesti NSV Kohaliku Tööstuse Rahvakomissariaadile alluvast 25 ettevõttest oli 1941. aasta kevadel ainult ühes ettevõttes kommunistlik algsorganisatsioon, 10-nes ettevõttes olid üksikud kommunistlikud noored.⁴ Need olid põhiliselt väikeettevõtted, noortelisi oli vähe, sellepärast ei saanud antada algsorganisatsioone.

Mõningatele raskustele ja puudustele vaatamata muutis EKP NV organisatsioonid võtta 1940.-1941. aastal kiiresti autoriteedi töölinsorero hulgas, keskendades selle põhikulgad partei ja valitsuse rumber.

* * *

Kohe peale nõukogude võimude kindlustamist alustati EKP juhtimisel EKP NV linna- ja maakoona organisatsioonide

1 „Noorte Hääl“ nr. 135, 11. juuni 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 36, 24. apr. 1941

3 „Noorte Hääl“ nr. 135, 11. juuni 1941

4 Eesti NSV Ootsebirivolutsiooni ja Sotsialistliku Üleschi-
tustöö Riiklik Arhiiv, fond R-12, nimistu 1, säilita-
misühik 679, leht 2-33

nide moodustamine. Samal ajal organi-
seeriti ka suuremates tööstusettevõtetes kom-
munistlike noorte algorganisatsioonid.

Kommunistlike noorte read täiene-
sid pidevalt. 1940. aasta novel eritati
EKNÜ-sse astumiseks 12000 avaldust.
Nendest osa raheldati täielikult, osa
mitte. Suurem osa jäeti kandidaatideks.
Selle tõttu tekkis olukord, et 1940. aasta
oktoobris oli EKNÜ-s liikmекandidaate
rohkem kui liikmeid. ÜLKNÜ liikmекomitee
ja EKP liikmекomitee juhtisid tähelepanu
sellele ebanormaalsele olukorrale ja 1941.
aasta alguseks read parandati. 1941.
aasta veebruaris oli EKNÜ-s 3440
liiget ja 2232 liikmекandidaati, kok-
ku 5672. Läbiarutamata reservavaldu-
si oli samal ajal eritatud umbes 4000.¹
Nõukogude võime erimeseks aastapäe-
vaks oli kommunistlike noorte arv kas-
vanud 10000-ni.²

Kõige suuremad kommunistlike
noorte algorganisatsioonid olid tähtsa-
mates tööstuskeskustes, nagu Tallinnas,
Narvas ja Tartus. EKP IV kongressi auandes märs-

¹ EKP A, f. 1, 1.-ü. 167, l. 21 jj.

² „Nõuk Leninlane“ nr. 6, juuni 1941, lk. 243

giti, et kommunistlike noorte algsorganisatsioonide arv oli 1941. aasta veebruaris 476, neist oli ettevõtetes 116, koolides 60 ja maal 300.

Patsiaalselt seisundilt jagunes E.L.K.N.Ü liikmeskond järgmiselt: töölisi oli 46%, talupoegi 43%, teenistujaid 11%.¹ Kuena meil puuduvad täpsemad arvu- lised andmed kommunistlike noorte kohta linna- ja maanoorsoo hulgas, mis võimaldab siit järeldada, et 1941. aasta veebruaris võis 5672-st liikmest ja liikmekandi- daadiist kuuluda töölinnoorsoo hulka umbes 2600 kommunistlikku noort, maa- noorte hulka 2438. Nagu siit nähtub, oli töölinnoorsi rohkem kommunistlikus noorsoosühingus, kuigi maa elanikkond oli tol ajal üheksaosalis. See näitab töölinnoorte esirindlikkust ja nende juhtivat osa E.L.K.N.Ü töös.

Kommunistlike noorte algsorganisatsioonide moodustamine tööstusettevõtetes oli alu- seks kommunistlike noorte järgneval majan- duslikul ja poliitilisel tegevusel.

¹ E.K.P.A., f. 1, d. 9. 167, l. 24 jj.

II peatükk

Kommunistlike noorte majanduslik tegevus ja sotsialistliku võistluse organiseerimine

Maa, loodusvarade ja tööstusettevõtete peremeheks saanud töötajatel tuli otseskohe pärast poliitilise võimu kättevõitmist anda majanduslike küsimuste lahendamisele.

Kommunistlike noorte algorganisatsioonidel oli suur tähtsus tööstuse ümberkorraldamisel sotsialistlikel alustel ja teodangu tõstmisel.

Tööstuse natsionaliseerimisel esitasid noored muud abi. Paljud olid pankades usaldusmeesteks ja ettevõtete komissarideks.¹ Praegune Eesti Põllumajanduse Akadeemia prorektor Valentin Matin oli 1940. aasta juuli- ja augustikuul komissariks tekstiiliettevõttes „Telg“ ja

1. Noorte Hääl' n. 32, 7. veebr. 1941

„Univer“¹. Tiiri tellisetehasel nationaliseerimise komisjoni kuulus EKN-i Tiiri Komitee sekretär Karl Tarius.² A. Saar kirjutas oma mälestustes: „Ma vist ei lüal-
da, kui ütlen, et nii majade kui ka
ärade nationaliseerimine viidi Viljandis
suurelt osalt läbi kommunistlike noor-
te jõududega.“³

Juba nõukogude võimul esimesed kuud töid suure tõuse meel töös-
tuses. Põlevkiviteodang oli näiteks 1940.
aasta novembris 31% suurem kui 1939.
aasta samal kuul.⁴ 1940. aasta entseb-
rist kuni detsembrini valmistand vaba-
riigi tööstusettevõttes peaaegu 45% rohkem
toodangut kui sama ajavahemik-
ku kestel 1939. aastal.⁵

Ühes toodangu tõuse tingi-
museks oli uute ettevõtete teeki-
mine peale sotsialistlike revolutsiooni
mõtte. Senised ekspluaterimis- ja allumis-

1 „Noorte Hääl“ nr. 102, 1. mai 1941

2 „Kommunist“ nr. 36, 8. aug. 1940

3 A. Saar, Organiseerimisaeg, kogumikus Karastamine. Mälestusi Eesti noorsoo revolutsioonilisest liikumisest, Tallinn 1958, lk. 428

4 „Noorte Hääl“ nr. 14, 16. jaan. 1941

5 1940. aasta sotsialistlik revolutsioon Eestis. Documente ja materiale, Tallinn 1960, lk. 15

suhted asendati seltsimeheliku koostöö ja vastastikusse abistamise mehitega. Vabaneimine ekspluaterimisest ja uute tootmisühete kehtestamine töid kaasa uue suhtumise tõsse, mis ilmnes kohe peale nõukogude võimu kehtestamist. Töö hakkas muutuma au, kuulsuse ja kangelaslikkuse asjaks.

Töönimesed mõistsid hästi, et nüüdsest peale sõltub nende heaolu karu eskätt sellest, kui hästi ja edukalt nad töötavad. „On aga kindel, et tööliste olukorra edasine parandamine on töölistkonna oma tööviljakuse ja töödistsipliini küsimus,“ öeldi Balti Püuvillaabriku tööliste poolt 3. augustil 1940 vastuõetud resolutsioonis.¹

V. I. Lenin kirjutas: „Tööviljakus on lõpuks uue ühiskonnakorra võiduks kõige tähtsam, kõige peamine. Kapitalism lõi tööviljakuse, mis oli feodalismil ajal ennenägematu. Kapitalismil saab lõplikult võita ja ta võidetakse lõplikult sellega, et sotsialism loob uue, palju kõrgema tööviljakuse.“²

1 „Rahva Hääl“ nr. 43, 4. aug. 1940

2 V. I. Lenin, Teosed K, 29, Tallinn 1954, lk. 394

Lahutamatu oli tööväljakuse tõstmise-
ga seotud sotsialistliku võistluse
tekkimine Eesti NSV-s. Sotsialistlik võistlus
on tööväljakuse tõstmine ja tootmise täius-
tamise meetod töötavate hulka de maxi-
maalse ära kasutamise põhjal. Sotsialist-
lik võistlus väljendab töötajate seltsi-
meheliku koostööd, nende ühist võit-
lust tootmise üldise tõusu eest.

Teades sotsialistlikust võistlusest,
töökangelastegudest NSV Liidu teistes ven-
nababariikides, levinud kiiresti Eesti NSV-s.
Sotsialistlik võistlus, nagu teda siis nime-
tati - stahhaansovlus, sai väga populaar-
seks Eesti tööliste seas. Eesti NSV
töölised otsustasid anda sotsialistliku
võistluse teel, et tõsta tööväljakust ja
sellega vastata Nõukogude valitsemise hoo-
litsusele töötava rahva eest.

Sotsialistliku võistluse initsiaato-
riks oli Balti Puumillarabriku kollektiiv,
kes pöördus 3. augustil 1940. aastal vas-
tava üleskutsuga vabariigi kõigi töölis-
kollektiivide poole. Üleskutses kirjutati:
„Me kutsume kõikide Tallinna ja kogu
Eesti nationaliseeritud käitiste ja te-
haste töölini üles töötama stahhaansov-

likult meie sotsialistliku kodumaa jõukuse tõstmiseks, meie rahva ainelise ja kultuurilise olekorra kiireks parandamiseks." ¹ Tähtsena sellele toimunud tööliste koosolekud paljudes Tallinna ettevõtetes - „Ilmaivesi“, „Eesti Liidis“, „Punases Krullis“, „Tollas“ ja mujal. ² Augusti teisil poolil ja septembris järgneid Tallinna vabrikute ja tehaste esikujule mitmed Tartu, Pärnu, Narva ja põlevkivibasseini ettevõtted. ³

Sotsialistliku võistluse esimese etapi iseloomu kujunemisele avaldand mõjle mitmenegused tegurid.

Esiteks oli algusti tunda, et sotsialistlik võistlus oli hakanud arenema maal, kus hoogsalt ja edukalt rajati sotsialistlikku majandust. Uuesti alustati tööd varem seisnud ettevõtetes. Oli liigideeritud tööpuudus.

Teiseks oli sotsialistliku võistluse tekkinise algperioodile iseloomulik ühelt poolt võimalus kasutada vennasvabariikide sotsialistliku võistluse alal juba

1 „Rahva Hääl“ nr. 43, 4. aug. 1940

2 ORKA, f. R-1093, nim. 1, s. n. 145, l. 93-94

3 V. Beikov, Sotsialistlik võistlus Eesti tööstusettevõtetes esimesel nõukogude aastal, lihiartiklite kogumikus „Laasaja ajaloost“, Tallinn 1961, lk. 117

rikkalikult omandatud kogemusi, teiselt poolt kohalike kogemuste puudumine ja sellest tingitud vead ning kasnuraskused.¹

Sotsialistlike võistluse vormidest harras õetis levima kõige laiemalt ettevõteteraheline võistlus tööstlikkuse tõstmise ning teer- ja kütteainete kokkuvõtte eest. Tennanabariikide kogemustest võeti üle ka selline sotsialistlike võistluse vorm nagu mitme tööpingi teenindamine.

Sotsialistlikust võistlusest saadi mõnel pool erialgu aru kui individuaalsete rekordite püstitamisest. Stakhaansoolikku tööd mõisteti kui füüsilise jõu lühiaegset pingutust, kusjuures kahe olma vahel jäeti paremate töövõtete ja meetodite kanituselevõtmine. Selles suhtes on iseloomulik 1940. aasta augusti keskel metallitööstusettevõtete "Franz Kull", "Aivaz", "Gaudin" ja Eesti Tarbijate Kooperatiivi Kõpli metallitehases toimunud võistlus, mis kestis ühe tunni. Igas tehases valiti välja mõned parimad töölisid, kes ühe tun-

¹ V. Boikov, lk. 117

ni vältel pingutaid maksimaalselt jõudu, et saavutada kõige parem töötulemus.¹ Eesti- ja Kommunistlik Partei juhtis tähelepanu sellele, et sotsialistlik võistlus pole episoodiline kampaania.

Kommunistlike noorte osavõtte kohta sotsialistlikust võistlusest 1940. aasta augustis - septembris on vähe andmeid. On ainult teada, et mõnedes vabrikutes tegutsesid kommunistlike noorte tööbrigaadid, kuid nende töötulemustest ajakirjanduses peaaegu pole teateid.

Juba 1940. aasta juuli lõpuks sai teoks E. Meeritsa organiseerimisel mõtte luua Kalinini-nimelises Laidte Peatehases noorte lookitöölise brigaad ning kutsuda võistlema ka teised brigaadid. Sellise viielükmelise brigaadi kuuluvad tehase komсомолі algorganisatsiooni sekretär E. Meerits, kes algul oli brigadii, kommunistlikud noored P. Palmre, O. Truu- maa, E. Mattisen ja mittekommunistlik noor V. Paju. B. Tihko algatusel loodi samaaegselt teine noorte tööliste löökbrigaad veduriteks.²

¹ „Lahva Häääl“ nr. 61, 22. aug. 1940

² E. Mattisen, lk. 339

Septembri lõpul loodi kommunistlike noorte tööbrigaad Tallinna laava-remonditehases.¹ EKNü Narva osakonna algatusel anti novembri algul organiseerima kommunistlike noorte brigade Narva ettevõttes.²

1940. aasta oktoobris olid juba kuperinevad eeldused sotsialistliku võistluse ülekavamiseks ühiskute esirindlikemate ettevõtte kollektiivide liikumist kogu vabariigi töotajaid haaravaks massiliseks liikumiseks.

Eriti heogustus sotsialistlik võistlus Juure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 23. aastapäeva tähistamiseks. Kommunistlikud noored võtsid aktiivselt osa Oktoobri-elsest sotsialistlikust võistlusest.

Sotsialistliku võistluse algatajateks olid M. J. Kalinini nimeliste Raudtee Peatehaste³ ja Balti Püuvillavabrikute töölised. 9. oktoobril 1940 teinunud keesolekul võtsid Balti Püuvillavabrikute töölised vastu otsuse kutsuda välja sotsialistlikule võistlusele Narva Kreenholmi

1 „Noorte Hääl“ nr. 12, 1. okt. 1940

2 „Kommunist“ nr. 93, 4. okt. 1940

3 „Kommunist“ nr. 99, 3. okt. 1940

Manufaktuuri töölised.¹ 11. oktoobril kütsid EKP Keskkomitee ja Eesti maa Ametiühingute Keskliit espool nimetatud ettevõtete algatusel heaks ja pöördusid vabariigi töötajate poole üleskutsega võtta osa pidupäeva- eelset võistlusest.² Vastuses üleskutsele organiseeriti 268 käitises Oktoobrirevolutsiooni 23. aastapäeva väärivaks tähistamiseks sotsialistlik võistlus, millest võttis osa 42 310 töelist.³ Sotsialistliku võistluse tingimused olid järgmised:

- 1) toodangu tõstmine,
- 2) kvaliteedi parandamine,
- 3) korralik ümberkäimine tööriistadega,
- 4) praagi vähendamine,
- 5) töödistsipliinist kinnipidamine.

Käid tulemuse saavutanud sotsialistlikus võistluses Kalinini-nimeliste Raudtee Peatehaste noored. Oktoobris lõppes võistlus, mille käigus Meritsa brigaad võistles juba paarkümmend aastat töötanud vanade tööveteranidega. Mõlemas brigaadis võistles 5 töelist. Võistlus teimus vagunite

1 ORKA, f. R-705, nim. 1, s. -ü. 1, l. 40

2 „Kommunist“ nr. 100, 11. okt. 1940

3 „Narva Töeline“ nr. 17, 6. veebr. 1941

remondis. Võistluse käik oli järgmine: Vagunid toodi töökohta, asetati pukkidele, rattad asendati uutega, laagrid seati korda, kõik liikuwad osad võeti lahti ja prooviti. Peale parandust pandi osad jälle kokku ja vagun lasti alla. Varem lõpetati see töö 320 tunniga. Energilistel noortel kulus selle töö sooritamiseks ainult 155 tundi ja vanadei said nendest indu, lõpetades töö senisest märksa lühema ajaga - 160 tunniga. Sujuures olid noored töötanud 1-5 aastat ja põlnud varem iseseisvalt sarnast tööd teinud.¹ Ka B. Tihho noortebrigaad samas tehases täitis töönorme 180 - 250% - liselt.²

Tartus astusid Oktoobri-elseene sotsialistlikku võistluse tekstiilivabrikus „Punane Estonia“ töölised kommunistlike noorte algatusel. Sotsialistlikku võistluse käigus paljud töölised ületanud töönorme kahekordselt.³

Maha ei jäänud ka indiviidualselt võitlevad noored. Nii täitis

¹ „Noorte Hääl“ nr. 23, 13. okt. 1940

² E. Mattisen, lk. 340

³ A. Kraemer, lk. 76

H. J. Kalinini nimeliste Raudtee Peatehaste transporttöeline N. Raudsalu oma töönorme 180%.¹ Eesti Tarbijate Kooperatiivi reisitarvete- ja peenrahateostuses onitus silmapaistvaks loomtöeliseks kommunistlik noor N. Peem.²

Tööviljakuse tõusu põhjusteks 1940. aastal ei olnud tehnilised uuendused, vaid teadlik suhtumine oma tööülesannete täitmisele.³

E. Mattisen kirjutas, et Raudtee Peatehaste noored saavutavad edu peamiselt tööprotsessi parema organiseerimise teel.⁴

Suure Sotsialistliku Oktobrirevolutsiooni 23. aastapäeva tähistamiseks toimunud sotsialistlikus võistluses võitis Eesti Ametiühingute Keskliidu rändpunalipe Balti Puvillavabrik Kuuajalise võistluse tulemusena tõusis Balti Puvillavabrikus toodang 24% võrra, keskmises praax vähenes 2,5%-lt 0,05%-le.⁵

1 E. Mattisen, lk. 340

2 „Kommunist“ nr. 127, 7. nov. 1940

3 L. Leonik, Oleme ise peremehed, kogumikus Saabus päev. 1940. aasta revolutsioonilistest sündmustest esavõtjad jutustavad, Tallinn 1960, lk. 202

4 E. Mattisen, lk. 340

5 ORKA, f. R-705, nim. 1, s.-ü. 27, l. 2

Eesti NSV Kohaliku Tööstuse Rahvako-
missariaadile allutatud ettevõtetest võttis sot-
sialistlikust võistlusest osa 99 ettevõtet, s.o. 51,3%
ettevõtetest. Enikoha saavutas endine Rotermanni
leivatehas! Teisele kohale tuli Tartu riidevabrik
„Punane Estonia“²

Teega näitand sotsialistlike võist-
luse tulemused venovall, et töövihjaksuse tõst-
miseks, milleta pole võimalik sotsialismi võit
kapitalismi üle, on nõukogude ühiskonnas
avatud piiramatud võimalused. Uut moodi,
sotsialistlikult tööne ja peremehekult rahva-
omandisse nehtumise järkjärguline juurdu-
mine rodustas nende võimaluste üha pare-
mat kasutamist.

1941. aastal omandas sotsialistlik
võistlus veel manilisema leviku, olles selgers-
väljenduseks Eesti tööliiklami uuest nehtu-
misest tööne ja poolehoidust nõukogude
võimule.

1941. aasta 3. jaanuari „Noorte Hääle“
juhtkirjas kirjutati noorte ülesannetest
sotsialistlike võistluse korraldamisel:
„Eriiline ülesanne on sotsialistlike võist-

1. „Noorte Hääle“ nr. 43, 6. nov. 1940

2. „Kommunist“ nr. 137, 17. nov. 1940

luse puhul täita noortel. Noored peavad
 esirinnas sammuma selle küsimuse päeva-
 korda võtmisel. Kui vanemate seltsimeeste
 poolt algatust ei tule, tuleb noortel
 vanu taga ohutada, endil sotsialist-
 like võistluse küsimus kätkest, ettevõtte-
 tes üles võtta. Kommunistlike Noorte
 Ühing on partei abiline. Seda abilise
 osa peab ta täitma sotsialistlike võist-
 luse puhul." Kommunistlikud noored
 täitsid selle ülesande.

1941. aastal hakati üha roh-
 kem sõlmima konkreetseid lepinguid
 üsrikute ettevõtete vahel sotsialistlike
 võistluse alustamise kohta. Näiteks sõl-
 misid ÜKP XVIII konverentsi ja EKP IV kong-
 ressi tähistamiseks 12 Eesti NSV muu-
 mat tekstiilivabrikut sotsialistlike võist-
 luse lepingud. ÜKP XVIII konverentsi ja
 EKP kongressi auku organiseeritud sotsia-
 listlik võistlus oli uueks etapiks selles
 mõttes, et esmanordselt hakkas võistlus
 välja kasvama vabariigi piiridest.
 Eesti NSV tekstiilivabrikud esitavad
 töövõistluse väljakutsed kolmele Venemaal

1 „Noorte Kõäl“ nr. 2, 3. jaan. 1941

ja kahle Läti NSV suuremale tekstiilivabrikile.¹ Jaanuaris kirjutati alla Eesti ja Läti raudteelaste vahelise võistluse lepingule 1941. aastaks.²

Sotsialistlike võistluse paremaks läbiviimiseks korraldati ettevõtetes Lööntöölised, tehnilise personali, käitisekomiteed, kommunistlike noorte ja parteilaste koosseisuid.³

Tööstusettevõtetes sotsialistlike võistluse ettevalmistamiseks korraldati kommunistlike noored.

23. jaanuaril 1941. aastal arutasid tekstiilivabrikus „Keila“ kommunistlikud noored sotsialistlike võistluse lepingut. Noorte tööliste poolt võeti üksmeelselt vastu otsus võtta sajabrotsendiliselt osa võistlusest, entada üleskutse kõigile oma käitise noortööliste, et käitise tules võistluses erikohale.⁴ Tekstiilivabrikus „Punane Lait“ noortööliste ümberkohustus sukakudumise alal tähtaegselt teodangut 13,5 tassinalt 15 tassinalt.

1 „Noorte Hääle“ nr. 21, 25. jaan. 1941

2 „Rahva Hääle“ nr. 28, 31. jaan. 1941

3 „Kommunist“ nr. 23, 25. jaan. 1941

4 „Noorte Hääle“ nr. 21, 25. jaan. 1941

nale nukkale päevas.¹

Balti Puuvillavabrikus noored loom-
töölised asetasid kommunistlike noore
Alesei Lusiniga moodustanud tööbrigaadi.
Peale Lusini kuulusid sinna Eugen Adam-
son ja Paul Pihel. Valvatt psolteise
kuuga remontis brigaad EKP kongressi
ja UKP konverentsi auku 116 kudumis-
masinat.²

Sotsialistlike võistluse eireras
olid metalli- ja tekstiilitöölised. Metalli-
töölised võttis osa võistlustest 90%.³ Üld-
se võttis sotsialistlikust võistlusest osa
partei XVIII konverentsi auku umbes 500
ettevõtet ligikaudu 60000 töölisega.⁴

1941. aasta algul toimus kõigis
Eesti NSV ettevõtetes hoogne töö 1941. aas-
ta esimese kvartali plaani täitmiseks.
Suur tähtsus kvartaliplaani täitmisel
oli sotsialistlikel võistlusel, millest ak-
tiivselt võtsid osa kommunistlikud noo-
red. Näiteid võib tuua palju.

Sillamäel Viktor Kingissepa ni-

1 „Noorte Hääl“ nr. 21, 25. jaan. 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 34, 9. veebr. 1941

3 ORKA, f. R-705, nim. 1, s.-ü. 39, l. 93

4 Kutsar-Zabrodskaja, lk. 140

melises Põleviivitööstuses sammunud natsia-
listlike võistluse eures kommunistlikud
noored. Erimeres ehitusbrigaadis kommu-
nistlikud noored Missarso ja Ouhhoer täit-
sid 108 tööpäeva normi 62 päevaga. Kom-
munistlikud noored vennad Vamili ja
Viktor Besitiastnoid ületasid töönorme
200%-liselt, lõpetades 108 tööpäeva normi
55 päevaga.¹

Kohtla-Järve kommunistlike
noorte hulgas kerkis esile Erich Tahla,
kes töötas kaevanduse mehhaanikatöö-
kojas keevitajana ja ületas töönorme
50% võrra.²

Textiilifabrikus „Kommunaal“
osutus silmapaistvaks loöntöölises kom-
munistlik noor Klavdia Laurina
meeskoonnast. Kui kvalifitseeritud
töölised keteldasid 150 paari nööri
päevas, siis K. Laurina keteldas 270
paari.³ Hästi töötas ka kommunistlik
noor Jenny Ugur õmbluskoonnast, kes
õmblis 26 polosärki päevas, samal
ajal kui vanemad töölised õmblend

1 „Narva Tööline“ n. 14, 30. jaan. 1941

2 „Noorte Hääl“ n. 42, 19. veebr. 1941

3 „Noorte Hääl“ n. 61, 13. märts 1941

ainult 18-24 sarki.¹

8. märtsil otsustasid „Mannoproducti“ kommunistlikud noored sadulnõud alustada omavahelist retsialistlikku võistlust. Oma üleskutes kirjutasid noored: „... töö produktiivsus tõus on tähtsam, millega ehitame üles oma riigi, millega saavutame kommunismi kõrgeid eesmärgid.“²

M. I. Kalinini nimelises Raudtee Peatehastes oli kommunistlike noorte eksperimentaalne tööplaan täitmisel nurj. Tehaste noorimaks lööntööliseks oli loodud kommunistlik noor Karl Tahar. Märtsi täitis ta plaani 215% -lisele. Teiseks hinnatud lööntööliseks oli kommunistlik noor Treumaa, kes oli noorimaks bugaadiriks tehastes.³

„Punase Kulli“ kommunistlikud noored Uuehendi, Schicher ja Tzistyimov sõlmisid omavahelise retsialistliku töövõistluse lepingu. Nendega ühines veel 63 noort tehast.⁴

1 „Noorte Häääl“ m. 56, 7. märts 1941

2 „Noorte Häääl“ m. 65, 18. märts 1941

3 „Noorte Häääl“ m. 83, 8. apr. 1941

4 „Noorte Häääl“ m. 97, 25. apr. 1941

1941. aasta I kvartalis toimunud sotsialistlike võistluse käigus harrand töölised Eesti NSV ettevõttes ka üle mine-
ma tööle mitmel maalinal.

Narva kalurivabrikus teostas ta-
raliselt igal selfaktormaalinal kaks töö-
list, kuid kommunistlikud noored Moro-
zov, Kamenev ja Usvant aruand kolmeks
tööle kahel selfaktormaalinal.¹ Nanema-
test töelistest järgnenid noorte seuejule
Kozlovski, Andrejev ja Miines.² Üsriindlik
kommunistlik noor Helene Aleksandrova
samast tehast harras tööle kahel teljel.³

Tööviljakuse töes söimaldas
täita kvartaliplaani enne tähtaega.

Tekstiilitööstuses täitis Mõisaküla
linavabrik kvartaliplaani linase riide
alal 7. märtsiks ja linase lõnga alal
18. märtsiks.⁴ Üldkoosvõttes täideti nin kuar-
taliplaan 134,4 %-liselt⁵ ja vabrik tuli
kahenümne võistlusest esarõõnud Eesti
tekstiilitööstesette hulgas enimsele
kohale. Häid tulemusi saavutavad ka

1. "Narva Töeline" nr. 24, 22. veebr. 1941

2. "Kommunist" nr. 48, 23. veebr. 1941

3. "Noorte Hääl" nr. 65, 15. märts 1941

4. "Noorte Hääl" nr. 75, 29. märts 1941

5. "Noorte Hääl" nr. 96, 24. apr. 1941

teised ettevõtted.

Õesti NSV töötajatel hakkas muutu-
ma traditsioonilises tähistada tähtpäe-
mi uute tööviisidega.

Aprillikuus alustati sotsialist-
likku võistlust rahuvahelise tööspäeva
1. mai tähistamiseks. 1. aprillil 1941 peeti
duunid Balti Püuvillavabrikus ja M. I. Ka-
linini nimelise Raudtee Peatehase tööli-
sed kõigi rahvariigi töötajate poole üles-
kutsega võtta osa maiuulset sotsialisti-
kust võistlusest. Eesindlase algatus lei-
dis suurt vastukaja.

Kommunistlikud noored hakkasid
sõlmima sotsialistlikku võistluse
lepinguid teiste linnade noortega. Nii
kutsusid Tallinna kentsarvetehase
kommunistlikud noored võistlema Tartu
kammivabrikus noored,² Pärnu raudtee-
jaama kommunistlikud noored Kuxer-
mann, Pärt, Uro ja Vallimäe astusid
sotsialistlikku võistluse Tallinn-Balti
raudteejaama kommunistlike noorte
kalde, Einofi, Ludvi ja Luikmälega.³

1. Rahva Hääl' n. 86, 11. apr. 1941

2. Noorte Hääl' n. 87, 12. apr. 1941

3. Kommunist' n. 102, 29. apr. 1941

Maiulses sotsialistlikes võistluses võt-
sid noored endale uued kohustused.
Balli Puvillavabriku kommunistlikest
noortest koosnev linnareppade brigaad
esetas Siuniki, Pihelga ja Adamroniga
kohustus remontima kudumisteljid 15
tunniga 25 tunni asemel, mis vulus va-
nadel töölistel remondiks.¹ Kreenholmi
Manufaktuuri algsorganisatsiooni usu-
tari Boris Koltunovi organiseeritud
elektromontööri brigaad tegi neljas
nädalaks ettenähtud töö kolme nädalaga.²
Suurt edu saavutasid Tallinna depoo
vedurijuhtide Osvald Lannametsa ja Hel-
muth Öntseni kommunistlike noorte bri-
gaadid.³

Maiulise sotsialistliku võistluse
ajal muutus populaarseks individuaalne
sotsialistlik võistlus.

3. aprillil 1941. aastal avaldati
ajalehes "Noorte Hääl" individuaalse
sotsialistliku võistluse lepingu näidis. Sel-
le põhjal sõlmisid vabrikus "Punane Keit"

1 "Noorte Hääl" nr. 87, 12. apr. 1941

2 "Noorte Hääl" nr. 93, 20. apr. 1941

3 "Noorte Hääl" nr. 95, 23. apr. 1941

paelasakonna kommunistlikud noored
Jansb Friimann ja Kazimii Jõuami
otsialistliku võitluse lepingud.

Teome ära Jansb Friimanni
lepingu:¹

"Mina, Jansb Friimann töotan
lepingu sõlmimise ajal paalamarinal
ja teodan päevas keskmiselt 20 meetrit
vitselpaela. Võtan otsialistliku võit-
luse korras endale täitmiseks järg-
mised kohustused:

1. Teodanguit suurendama vähemalt
5 protsendi võrra.
2. Teodangu kvaliteeti tõstma tasemele;
mison hinnatud hea ja väga hea hin-
daga.
3. Täitma rixemäärustes ettenähtud reeglid:
 - a) teile ilmuma hilinemiseta;
 - b) teilt mitte puuduma põhjusega;
 - c) heidma marina ja selle ümbuses
eskujulikult puhtana.
4. Järgivindlalt võtan esa ühiskondlikest
ja poliitilistest üritustest:
 - a) rahvavõõrloolustest;
 - b) korraldavatest näitustest,

1. "Noorte Hääl" nr. 81, 5. apr. 1941

c) sporditegevusest, viijanduslikest ja poliitilisest õpiringist, näiteringi tegevusest, MOPR-i ja Oraviahimi algorganisationsonidest.

5. Lugema ja läbi töötama järgmised ilukirjanduslikud teosed: M. Gorki "Ema", Šolekhoi - "Üleskiintud uudis-maa", ja poliitkirjanduslikest teostest: Ü.K.(b)P ajaloo liikimurru tundmaõppimine, "G. M. Kirov", "V. I. Lenin", "F. Engels" ja "Kommunistlikust kavatusest".

6. Tellima ja regulaarselt läbi lugema "Noorte Häält".

7. Võtan osa rahviku seinalehe kaastööst seinalehe toimetuse liikmena.

Kazimui Jzeami sotsialistliku võistluse kohustused erinend vähe J. Freimanni omadest.

Lepingust nähtub, et peale tööalaste kohustuste täitmise luband kommunistlikud noored võtta aktiivselt osa ka ühiskondlik-poliitilisest elust.

Maielse sotsialistliku võistluse käigus kerkis esle paljud noori lööntöölisi. Eriti paistis silma Narva linna töölisnoored.

Kreenholmi Manufaktuuri noorimaks

lööktööliseks oli kommunistlik noor-17-aastane
Maimu Kampus, kes töötas kuul teljel.
Kuul teljel töötas samuti kommunist-
lik noor Pelageja Kubina. Kommunistlik
noor Linda Paleski töötas vaterna-osakonnas
kahetsal poolmasinal, kuna tavaliselt
töötati kahel kuni neljal masinal.¹

Balti Puvillafabriku kommu-
nistlike noorte vast võib enile tõsta
Jüninit, Pihelit, Sergejovit, Frelorat ja-
sinit jt., kes täitvad norme 150-200%.²

Edusammude ust maieelus
võitluses omistas Kmitiühingute Kesknoo-
kogu rändpunalipe Balti Puvillafab-
rikule.³

1941. aasta mais alustand täis-
tusettevõtted Eesti NSV enimse aastapäeva
ellset patrialistlikku võitlust. 6. mail
tegi tehase „Punane Kull“ kollektiiv me-
tallitööstuse tööliste ettepaneku tähistada
21. jüunit uut töövõitlusega.⁴ Samal päe-
val kutsuvad M. I. Kalinini nimeliste Raud-
te Peatehaste kommunistlikud noored kõiki

1. „Noorte Hääl“ nr. 93, 20. apr. 1941

2. „Noorte Hääl“ nr. 95, 23. apr. 1941

3 ORKk, f. 1040, nim. 2, s.-ü. 1, l. 34

4 „Kommunist“ nr. 107, 7. mai 1941

Eesti NSV ELKNÜ algsorganisatsioon
ja töötavaid noori võistlustele
võistlustele kodanliku korra kikutami-
se esimese aastapäeva tähistamiseks.
Kaliniini-nimeliste Laudte Peatehaste
noored kohustunud ülitama plaane
vähemalt 20%, tõstma kvaliteeti „väga
heani“, ilmuma tööle hilinemisteta,
heidma korras masinaid, riiseseadid
jne.¹ Üleskutsre kiideti heaks.

Mai lõpul kujunes massi-
seks individuaalne võistlus 21. juuni
tähistamiseks.

Laiaulatuslik võistlus toimus
üleskutsre entanud M.J. Kaliniini nimelis-
tes Laudte Peatehastes. 29. mais oli
individuaallempinguid sõlmitud üle
200. Kommunistlik noor O. Võsar üle-
tas 29. mais mainuu plaani 200%
võrra.² Teestiliivabrikus „Kommunaar“
sõlmind individuaalvõistluse lepingud
kommunistlikud noored A. Sein, E. Ranni,
Laurina ja Ugur.³

1 „Kommunist“ nr. 107, 7. mai 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 125, 30. mai 1941

3 Pamas

Head uskuju ja algatusvoimel näitand üles ettevõtte „Punane Koit“, „Punane Teksstiil“ ja „Simplex“ kommunistlikud noored. „Simplexi“ kommunistlikud noored J. Lehting ja V. Maande täit sid normi 1.-15. maini vastavalt 182% ja 211%.¹ Tublid olid Kopli Metallitööstuse valukoja noortõelised, kes kõik olid kommunistlikud noored. Neist J. Tšurbakov täitis normi 131%.²

Narva kalevirabrikus kommunistlike noorte Uuskanna, Morozovi ja Kamenevi eskujule, kes kolmekeni hakkasid töötama kahel selfaktorimasinal, järgnes kogu kollektiiv. Kogu esakond hakkas plaani täitma 145%-liselt.³

Individaalvõistlejate rohkest annavad tunnistust järgmised arvud: tekstiilikäitises „1. Detsember“ võistles 425 töölist, Narva kalevirabrikus - 160 töölist, „Keila“ üidevabrikus - 100 töölist. Tekstiiliettevõttes „Kommunaar“ ja „Marat“ võistles 63% töölistest.⁴ Kahjuks pole

1 „Noorte Häääl“ m. 126, 31. mai 1941

2 Sama

3 „Noorte Häääl“ m. 139, 15. juuni 1941

4 „Noorte Häääl“ m. 137, 13. juuni 1941

andmeid, palju oli kommunistlike noori võistlusest osavõtjate hulgas. Noorte aktiivsest tegevusest võib järeldada, et enamus kommunistlikest noortest võttis retsialistlikust võistlusest kõige aktiivsemalt osa, kuuludes esindlaste hulka. Liinlikult säilinud dokumendid ei võimalda ka teua koondandmeid ettevõtete arvu kohta, kes võtsid osa võistlusest Eesti NSV esimese aastapäeva auks.

Kommunistlike noorte aktiivne majanduslik tegevus väljendus mitte ainult osavõtus retsialistlikust võistlusest, vaid ka osavõtus ettevõtete kogu majanduslikust tegevusest.

Komsomoli algsorganisatsioonid ettevõtetes pöörasid tähelepanu noorte tööemuse omandamisele, mis võimaldas veelgi tõsta toodangut. Kommunistlike noored ja noored võtsid aktiivselt osa ettevõtetes toimuvatest tehnilise minimeerikurnetest ja teotmishõpidepidamistest. Tehnilise minimeerikurnesed teimused riidevabrikus „Keila“¹, Kopli Metallitees-

¹ „Noorte Hääli“ nr. 102, 1. mai 1941

tus¹ ja mujal. Balti Puuvillavabrikus
toimused tootmisnõupidamised vähemalt
kaks korda kuus. Balti Puuvillavabrik
oli esimene tööstusettevõtte Eesti NSV-s,
kus organiseeriti esirindlike tööliste ko-
gemuste edasiandmiseks stakhaanor-
laste koolid.²

Võistluse toodangu väljalaseme
suurendamise eest omandas tähtsa ko-
ha ratsionaliseerimiskampania kui ratsio-
nalliku võistluse üks komponente. Tähe-
lepanuvääriv oli M. I. Kalinini nimelise
Laudtee Peatehaste kommunistliku noore
Karl Truu liitist-veduri silindri kin-
nituspõlde mutripesade freesimine. Varem
tehti seda tööd käsitsi. Toodang tõi-
sis ratsionaliseerimise tagajärjel 400-500%.³

Uuest suhtumisest tööse annab
tunnistust kommunistlike noorte võitlus-
materjali kokkuvõtte ja praagi vähenda-
mise eest. „Marati“ vabrikus kommunist-
likud noored algatasid märtsis võistluse
praagi vähendamise eest.⁴ Kalinini-nime-

1 „Noorte Häääl“ m. 126, 31. mai 1941

2 ORKk, f. R-1040, nim. 2, s.-ü. 1, l. 34

3 „Noorte Häääl“ m. 34, 9. veebr. 1941

4 „Noorte Häääl“ m. 57, 8. märts 1941

liste Raudtee Peatehaste kommunistlikud noored võitnud võitluse lepingum punaste materjali ja kütteaine kogumise eest.¹

Kommunistlike noorte ülesandes oli korrata ja puhtust eest hooldamine tööstustehvõtetes. Selle ülesande täitmiseks erines puudus. Mõnede ettevõtete kommunistlikud noored olid leppinud mustusega ettevõttes. „Punase Keide“ värvimisosakonna põrandal olid suured veerjoad, viinte äärde olid kuhjatud mingid puu- ja metalliseemed. „Ilmaise“ tehase õues valusid es vedelend suured hunnikud normiraame, mille kõrval oli prügihunnik. Tööstuses vedelend ünnikud valmisosad põrandal tööpinnade vahel teeliste jalgade all.² Sellise olusorraga ei tehtinud leppida. 1941. aasta kevadel alustasid Eesti NSV noored võitlust korrata ja puhtust eest töökohtadel ja roogu ettevõtte territooriumil. Esimestena alustasid „nuurejoonelise puhtuse ja korrata teostamise aktsiooni“ Kalinini-nimeliste Raudtee

1 „Kommunist“ nr. 107, 7. mai 1941

2 „Noor Leninlane“ nr. 3, märts 1941, lk. 103

Peatehaste kommunistlikud noored.¹ Patria-
listlikke võitlusi puhtuse eest ettevõt-
tes kerraldand neli vabrikute, Raado-
-Pioneer, „Punane Keit“ ja Balti Püuvilla-
vabrikute noored.²

Tallinna noortest ei jäänud ma-
ha Narva noored. 6. aprillil 1941. aastal
kerraldand Narva linnavabrikute kom-
munistlikud noored parteiorganisatsiooni
sekretäri Viktor Andrejevivi juhatusel nui-
puhastuse, millest võttis osa 30 kommunist-
likku noort.³ Samal päeval teimusid nui-
puhastused ka Kalinivabrikus ja Kreenholmi
Manifaktuuris.⁴

Võitlus puhtuse eest hoogustus
eriti maielse võitluse käigus. „Punase
Tekstiili“ kommunistlikud noored kutsusid
puhtuse eest võistlema tekstiiliettevõtted
„Juuniorit“, „Punane Keit“, „Kommunaar“ ja
„Kiila“.⁵

Oma noorusliku innu ja energiaga
lõid kommunistlikud noored käed külge kii-
relkomunistide töödele, et abistada patriia-

1 „Noorte Hääl“ nr. 83, 8. apr. 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 79, 3. apr. 1941

3 „Narva Tööline“ nr. 43, 8. apr. 1941

4 „Narva Tööline“ nr. 46, 17. apr. 1941

5 „Noorte Hääl“ nr. 95, 23. apr. 1941

listlikku ülesehitustööd.

1941. aasta 5. jaanuaril organiseerisid kommunistlikud naised pühapäevaku Tallinna kaubasadama abistamises laevade loomisel. Tööle tuli 250 kommunistlikku naist. Teistest paremini töötasid M. I. Kalinini nimeliste Raudte Peatehaste ja tekstiilivabrikku „Punane Koit“ naised.¹

1941. aasta 16. jaanuaril roonis ligi 200 kommunistlikku naist raudteel lund.²

Ühes ühismõeldlikult kanaliivasteis, millest naised osa võtsid, oli vanametalli kogumine. Agarad vanametalli kogujad olid M. I. Kalinini nimeliste Raudte Peatehaste naised. Ainult 1940. aasta oktoobrikuu jooksul kogusid naised 49 tonni vanametalli.³ ÜKP XVIII konverentsil võeti vastu otsus vanametalli kogumise kohta. Lähtudes sellest kehtaldas Narva linavabrikus kommunistlik algsorganisatsioon 7. juunist - 14. juunini 1941 vanarauda kogumise hooghädala, mille jooksul koguti 15 tonni vanarauda.

1 „Kommunist“ nr. 6, 7. jaan. 1941

2 „Kommunist“ nr. 17, 17. jaan. 1941

3 E. Mattisen, lk. 342

Linarabüroo kommunistlikud noored
kutsuvad võistlenu vanaraauarogumises
teised Narva komsonoli algorganisatsioonid.¹

Komsonoli algorganisatsioonide
reumide ja klubiumide kütmisel
vajalikud puud saavad kommunist-
likud noored samuti ise. Selles korral-
dati talguid. 1940. aasta 13. oktoobil
rõitsid Tallinna noored Viinri metsa.
Päeva jooksul raiusid noored umbes
50 m³ puud. Kõige tublim oli tehase
„Arsenal“ kommunistlike noorte bü-
gaad, kes valmistas 8,6 m³ puud.² 20. ok-
toobil korraldas Narva kommunistlike
noorte pere väljasõidu metsa küttepuid
muretsemises.³

Kommunistlike noorte esarõde
sotsialistlikust võistlusest ja kogu ma-
janduslik tegevus erimesel nõunogude
aastal aitab tunduvalt kaasa töö-
testlikkuse tõstmisele ja kindlusta teel-
misülesannete ennetähtaegse täitmise
vabariigi tööstusettevõtete poolt. Silma-

¹ EKPR, f. 31, nim. 31-3, o.-ü. 8, l. 17

² „Kommunist“ nr. 103, 14. okt. 1940

³ „Kommunist“ nr. 109, 20. okt. 1940

paistvat edu saavutati juba Outsebiire-
velutsiooni 23. aastapäeva auku kerral-
datavas sotsialistlikes võistluses. Tööstus-
teodang kavvas 1940. aastal elmise aast-
taga võrreldes 11,6% võrra.¹ 1941. aasta eni-
mend poolel jätkus teodangu tõus. Kui
teodangu taset 1941. aasta jaanuaris tä-
histada 100-ga, siis veebruaris oli ta
juba 111,3, märtsis 116,3, aprillis 126,9 ja
mais 139,3.²

Sotsialistlike võistluse käigus
paistnid silma eiti metalli- ja tekstiili-
tööstuses töötavad kommunistlikud
noored. Edukaalt töötajad M. J. Kalinini
nimeliste Raudte Peatehase, Balti Puu-
villavabrikku ja Narva tekstiilivabrikute
kommunistlikud noored.

Sotsialistliku võistluse siidendanud
tähtsat osa üksnes majanduse arenda-
mise kiire tempo saavutamisel. Võistluse
käigus kavvas mees inimene, sotsialistliku
ühiskonna aktiivne ehitaja. Sotsialistliku võist-
luse arenemisega on hetked töölinnaste
kultuurilis-tehnilise tarne töös ja nende
sotsialistliku teadlikkuse kasv.

1 ORKK, f. R-1, nim. 1, s.-ü. 374, l. 2

2 P. Kutsar - Zabrodskaja, lk. 139

III peatükk

Kommunistlike noorte osa töölisnoorte poliitilisel ja kultuurilisel kasvatamisel

Peale sotsialistlike revolutsiooni
voitu 1940. aasta suvel sai kommu-
nistlike noorte algorganisatsioonide üles-
andeks noorte kasvatamine sotsialist-
like ühiskonna väärilikeks liikmeteks.

Noorte kasvatamiseks kommu-
nistlikus vaimus ning nende ettevalmi-
tamiseks kommunistliku partei ja Nõu-
kogude valituse abistamiseks sotsialismi
üleehitamisel õestis tuli tösta noorte
poliitilist teadlikkust, võimeid ja üldist
kultuurilist taset.

1. Ideelis-politiline kasvatus

„Politikavatus töö teenib kõrget eesmärki - mitte üksi kasvatada klassiteadlikke kommuniste, vaid ka üsna teadlikke võitlejaid selleks, et sotsialistlikku ühiskonda lõplikult vabastada kapitalistliku korra pärimusest; kirjutati 1940. aasta 19. oktoobri „Noorte Hääle“ juhtkirjas.¹

Osa noormest oli veel kodanliku kasvatus mõji all. Kodanlikus Eestis oli uus üleriigiline noorsooorganisatsioon ja peale selle igalüksid kohalikke õpilasiühinguid, mille arv on raske kindlaks teha.² Kodanliku korra purustamisega lõppes ka kodanlike noorsooorganisatsioonide tegevus. Eesti tüütava ja õppiva noorsoo kasvatamist peale nõukogude võime kehtestamist arvesse võetama kommunistlik noorsooühing.

Tähtis koht politikavatus töö teostamisel oli teostusettevõtte organisati-

1. „Noorte Hääle“ nr. 28, 19. okt. 1940

2. „Noor Leninlane“ nr. 1, jaanuar 1941, lk. 19

tud poliitringidel, kes auitati teoreetilisi probleeme, jooksivad poliitilisi nõudmisi, nõukogude valitsuse korraldusi, õpiti tundma ÜKP ajalugu ja NSV Liidu Konstitutsiooni, organiseeriti tähtpäevade tähistamist.

Juba 1940. aasta algul hakati tööstusettevõtetes kommunistlike noorte poolt organiseerima poliitringe. Kiriõli kommunistlike noorte algsorganisatsioon juures tegutses juba augustikuust saadik korrapäraselt poliitring.¹ Luenholmi Manufaktuuris tegutses poliitring samuti augustist alates.² Septembris töötas ring juba mitmes grupis.³

Enamus poliitringe tegutses 1940. aasta algul EKNÜ linnakomiteede juures, näiteks Rakveres,⁴ Haapsalus⁵ ja mujal. 1940. aasta oktoobri kampaania reorganiseeriti poliitkamatusena töö Tartus. Seni tegutsenud poliitringid Tartu komitee juures liidid harras suurem osa ringe töö-

1 „Kommunist“ nr. 151, 3. det. 1940
 2 „Narva Tioline“ nr. 10, 28. aug. 1940
 3 „Narva Tioline“ nr. 23, 27. sept. 1940
 4 „Noorte Hääle“ nr. 7, 25. sept. 1940
 5 „Noorte Hääle“ nr. 55, 22. nov. 1940

tama algorganisatsioonide juures.¹

Paljud poliitringe ettevõtte juurde organiseeriti alles 1941. aastal, näiteks Tamsalu lubjatoöstuses,² V. Kingissepa nimelises Teraviljakombinaadis³ jne.

Üheks poliitilise kavatalustöö teostamise vormiks oli poliitloengute korraldamine ettevõttes. Enamus loenguid viidi läbi poliitringide poolt. Nii teimused Eesti Tarbijate Kooperatiivis poliitloengud kaks korda nädalas vaheldumisi konstitutsiooni ja parteiajaloo õppimisega.⁴ Kaks korda nädalas teimused poliitloengud ka Narva linavabrikus.⁵

Uhe osa poliitkavatalustööst moodustas unevastane propaganda.

Ulatuslikku unevastast tööd tehti Tartus. Tartu kultuurimajas teimused 1940. aastal pühapäeviti unevastase propaganda tunnid vabamõtlejate ühingu "Humanitase" korraldusel, mis jätkas te-

¹ "Tartu Kommunist" nr. 17, 17. sept. 1940

² "Noorte Hääl" nr. 67, 20. märts 1941

³ "Noorte Hääl" nr. 72, 26. märts 1941

⁴ "Noorte Hääl" nr. 4, 21. sept. 1940

⁵ "Narva Tööline" nr. 25, 2. sept. 1940

gevust ka nõukogude ajal.¹ Uuvastane ring tegutses Tartu tüükkojas „Mattiseni“.² 1940. aasta novembri algul teimus Narvas parteilaste ja kommunistlike noorte koosolek, kus otsustati Narvas organiseerida uuvastane ühing.³ Ühingu tegevuse kohta kahjuks puuduvad teated.

Lundas korraldand kommunistlikud noored 1941. aasta aprillis Tööklubis uuvastase propaganda öktu. Pikema sõnavõtuga maailma ja inimese tekimisest ning ülestõusmispihadest esines kommunistlik noor E. Olev.⁴

Ateistlike propaganda paremas korraldamises toimunud kurnused. Nii algand Tallinnas ateistlike propagan- distide kurnused 6. märtsil 1941. aastal. Neist võttis osa 54 inimest, neist 18 kommunistlike noort.⁵ 19. märtsil 1941 algand ateistide kurnused Tartus.⁶

1 „Noorte Hääl“ nr. 61, 29. nov. 1940

2 „Noorte Hääl“ nr. 81, 5. apr. 1941

3 „Kommunist“ nr. 126, 6. nov. 1940

4 „Noorte Hääl“ nr. 91, 18. apr. 1941

5 „Noorte Hääl“ nr. 62, 14. märts 1941

6 „Noorte Hääl“ nr. 66, 19. märts 1941

Polütkavatus töö paremaks teostamiseks antati punanurki tööstusettevõtte-tesse, koolidesse, klubidesse ja kommunistlike noorte algorganisatsioonide ruumide juurde. Punaste nurkade ülesandeks oli igapäevase jookva informatsiooni ja propaganda teostamine käitistööliiskonnas.¹

M. I. Kalinini nimeliste Raudtee Peatehaste noorte peamiseks kogunenisko- haks kõrvalt raudteelaste klubiga oli kommunistlike noorte poolt sisus- tatud tehase punanurk. Siin toimu- sid tavaliselt kord nädalas poliit- vestlused ning töötas õpiring, kus võeti läbi partei ajaloost lihtsurnust ning V. I. Lenini ja J. V. Stalini elulugu. Mit- mel korral võtsid õppustest osa tehase parteiorganisatsiooni sekretär H. Ansip ja E L K N Ü Keskkomitee sekretär O. Cher, kes esinesid ka sõnavõttudega, selgitades raskemaid küsimusi.²

Kommunistlike noorte ülesandeks oli seinalehtede väljaandmine tehastes ja punanurkades.

¹ „Noorte Hääl“ nr. 12, 1. sept. 1940

² E. Mattisen, lk. 341-342

Kreenholmi Manufaktuuri esimene seinaleht ilmus 1940. aasta augustis.¹ Varsti hakkas seinaleht ilmuma mitmes eksemplaris, üks neist oli välja pandud vabiku väravas, et ka vanemad töölised saaksid pidevalt jälgida noorte tööd ja tegevust.² Kreenholmi algorganisatsiooni seinaleht ilmus igal 1. ja 15. kuupäeval eesti- ja venekeelse tekstiga.³

Seinalehti anti välja tavaliselt tähtpäevadeks. Kreenholmi kommunistlike noorte algorganisatsiooni kutsus sotsialistlikule võistlusele seinalehete väljaandmises kõik Narva ettevõtete kommunistlikud noored.⁴ Võistluse ajal anti välja 4 seinalehte järgmisteks tähtpäevadeks: konstitutsioonipäev, Stalini sünnipäev, uus aasta, valimised.⁵ Seinalehete võistluse võitjad Kreenholmi kommunistlikud noored.⁶

-
- 1 "Narva Tööline" nr. 10, 28. aug. 1940
 - 2 "Noorte Hääle" nr. 7, 25. sept. 1940
 - 3 "Noorte Hääle" nr. 66, 19. märts 1941
 - 4 "Kommunist" nr. 153, 5. det. 1940
 - 5 "Noorte Hääle" nr. 17, 19. jaan. 1941
 - 6 "Narva Tööline" nr. 8, 16. jaan 1941

Noorsoo idulis-poliitiliseks ja kultuuriliseks kasvatajaks oli ajakirjandus, eriti ELKNÜ häälekandja „Noorte Hääle“, mis käsitles põhjalikult noorte tegevust, tutvustas noortele poliitilisi sündmusi, tõi ära artikleid ÜLKNÜ ajaloost jne.

„Noorte Hääle“ esimene number ilmus 18. septembril 1940. aastal. Paari kuu pärast oli ajalehe tellijate arv üle 11000.¹ Noored aitavad ise aktiivselt kaasa oma ajalehe levikule. Tähtsail 1940 - 1941 toimunud pidevalt sotsialistlikud võistlused tellimuste suurendamiseks.

Esimene massiline ajalehtede levitamine algas 1940. aasta oktoobris ELKNÜ üleskutsel Oktoobrirevolutsiooni 23. aastapäeva auks. ELKNÜ Keskkomitee otsustas autastada kümme kommunistlikku noort, kes kõige rohkem levitarad „Noorte Hääle“. Esimene auhind oli - reis Moskvasse.²

1 k. Vaarandi, Ühe nõukoguliku ajalehe nimi juures, kogumikus „Paariks päev: 1940. aasta revolutsioonilistest mõndmustest saavutatud võitlused“, Tallinn 1960, lk. 153

2 „Noorte Hääle“ nr. 43, 6. nov. 1940

Algas heegne retsialilise võistlus ajalehtede levitamiseks. 1940. aasta oktoobris saatsid Pärnu kommunistlikud noored võistluskutse Viljandi kommunistlikele noortele¹ Viljandi noored võtsid üleskutse vastu ja otsustasid organiseeritult külastada Viljandis iga maja ja perekonda kollektiviseerimise ajakirjanduse tähtsuse selgitamiseks ning tellimuste vastuvõtmiseks.²

ELKNi Keskkomitee otsusel taimus 9.-16. veebruarini 1941. aastal „Noorte Ajakirjade Nädal“³ Selle puhul alustasid noored retsialistlikku võistlust „Noorte Hääle“ levitamiseks.

Tehase „Punane Krull“ kommunistlikud noored kutsusid võistlema meöbliteerituse „Kommunaar“ noored; tehase „Massprodukt“ noored - riidevabrik „Küla“; tehase „Arsenal“ - Tallinna laovaremonditehase; Nõuvaldude Aviotehase nr. 463 - V. Kingisepa nimelise Tullukoostehase noored jne.⁴

Tehase „Punane Krull“ kommunistlik

1 „Kommunist“ nr. 115, 26. okt. 1940

2 „Kommunist“ nr. 138, 20. nov. 1940

3 „Noorte Hääle“ nr. 28, 2. veebr. 1941

4 „Noorte Hääle“ nr. 30, 5. veebr. 1941

noor Peeter Murul võttis esimesel võistlus-
päeval vastu 103 ajalehete tellimust,
neist 77 „Noorte Hääle“ tellimust.¹

Tartus olid aktiivsemad levita-
jad „Mattiseni“ triikikoja kommunist-
likud noored. Ettevõtte 167-st töölisest
tellis ajalehti 116 töölist.²

Narva kommunistlikud noored le-
vitand ajakirjanduse levitamise hoog-
töö nädalal 1000 ajalehte ja ajakirja.
Algorganisatsioonidest tuli esikohale iga
liikme poolt hangitud tellimuste hul-
ka arvestades Narva siidivabrikku alg-
organisatsioon 14,6 tellimusega, Kreenhol-
mi algorganisatsioon jäi teiseks 7,15 tel-
limusega.³

Ajakirjandusnädala jooksul telliti
vabariigi noorte poolt üldse 6038 aja-
lehte „Noorte Hääle“.

Esikoha ajakirjanduse levitami-
sel said Tallinna noored.⁴

15. - 25. juunine 1941. aastal teimus
järjekordne ajalehe „Noorte Hääle“ massili-
ne levitamine.⁵

1 „Noorte Hääle“ nr. 36, 12. veebr. 1941

2 „Noorte Hääle“ nr. 41, 18. veebr. 1941

3 „Narva Tööline“ nr. 24, 22. veebr. 1941

4 „Noorte Hääle“ nr. 48, 26. veebr. 1941

5 „Noorte Hääle“ nr. 141, 18. juuni 1941

Kommunistlike noorte algorganisatsioonide ühes tähtsaks ülesandeks oli ka noorte kasvatamine internationalismi vaimus. Sellele aitas kaasa esavõtt Rahvusvahelise Revolutsionaaride Abistamise Organisatsiooni (MOPR) algorganisatsioonide tööst.

MOPR-i ülesanded olid:¹

- 1) Poliitiline, moraalne ja aineiline abi andmine kõigile valge terrori ohuile.
- 2) Kogu teörahuva vabastamise eest võitlejate, nende perekondade ja laste toetamine.
- 3) Teörahuva kasvatamine proletaarne internationalismi vaimus, nõukogude rahvaste sõpruse siivendamise kapitalistlike ja koloniaalmaade rahvastega.

1940. aasta lõpul leodi esimesed MOPR-i algorganisatsioonid ülevõttes, nagu V. Kingissepa nimelises Põlevkivitööstuses Põllamäel.² Põhiliselt anitati nad 1941. aastal.

1941. aasta algul anitati rakius „Marat“ MOPR-i rakuse.³ Februaris 1941. aastal leodi Narvas MOPR-i orga-

1 „Kommunist“ nr. 88, 29. sept. 1940

2 „Narva Teeline“ nr. 58, 18. det. 1940

3 „Kommunist“ nr. 30, 2. vabr. 1941

nisatsioon, veebruaril lõpuks olid algorgani-
nisatsioonid Kreenholmi Manufaktuuris,
linavarabrikus, kalavabrikus ja siidivarabrikus.¹

1941. aasta 2. märtsil anutati Tar-
tus 5 MOPR-i algorganisatsiooni: V keraamika,
trükkikoja ja silditehistuse „Edasi“,² märtsi
lõpul anutati organisatsioonid nahavab-
rikutes „Punane Parkal“³ ja „Tulevik.“⁴

1941. aasta märtsi algul oli Tal-
linnas 55 MOPR-i algorganisatsiooni, mär-
si keskel juba 75.⁵ Need arvud näita-
vad kujukalt, et huvi MOPR-i tegevuse
vaste oli suur.

Guurimax organisatsiooniks va-
bauigis oli Tartu organisatsioon, mil-
lese kuulus 100 algorganisatsiooni 2000
liikmega.⁶ Tallinnas olid liikmete arvu
poolest suuremad algorganisatsioonid
vabrikus „Punane Kull“, kus oli 145 lü-
iget, ja tekstiilivabrikus „Juveni Võit“, kus
oli enam kui sada lüiget.⁷

1. „Nava Tööline“ n. 26, 27. veebr. 1941

2. „Noorte Hääl“ n. 54, 5. märts 1941

3. „Tartu Kommunist“ n. 67, 20. märts 1941

4. „Tartu Kommunist“ n. 72, 26. märts 1941

5. „Noor Leninlane“ n. 3, märts 1941, lk. 114

6. „Tartu Kommunist“ n. 66, 19. märts 1941

7. „Kommunist“ n. 66, 16. märts 1941

kuigi kommunistlike noorte tegevuse kohta on vähe andmeid, teatasid MOPR-i organisatsioonid ELKNÜ juhtimisel.

1941. aasta 18. märtsil tähistasid MOPR-i algorganisatsioonid ettevõtetes kommunistlike noorte algatusel Pariisi Kommuni 70. aastapäeva.¹

Nõukogude valitsuse ja MOPR-i hoolditsusel vabaneid 1941. aasta mai algul Prantsusmaa keskenduslaagrist Hispaania kodusõjast esavõtnud eestlased.²

Kommunistlike noorte algorganisatsioonid tegutsesid ettevõtetes parteiorganisatsioonide juhtimisel. Nii oli see vabrikus „Punane Lull“, kus komisoni esindajad võtsid osa parteiorganisatsiooni koosolekust ja arutasid seal vastu võetud otsused läbi oma koosolekutel. Ka vabrikus „Punane Koit“, Tallinna laevaremonditehases ja M. I. Kalinini nimelises Raudtee Peatehases oli tihe koostöö olemas algusest peale.

EKP Tallinna Komitee ja ELKNÜ Tallinna Komitee algorganisatsioonide

1 „Kommunist“ nr. 68, 19. märts 1941

2 „Kommunist“ nr. 111, 11. mai 1941

I nõupidamisel 29. jaanuaril 1941 rääkis Eesti Tarbijate Kooperatiivi komromoli algorganisatsiooni esindaja Jürisalu, et neil polnud algul mingit koostööd parteiorganisatsiooniga. Peale seda aza, kui parteiorganisatsiooni sekretäriks valiti Eesti keelt valdava seltsimees Vene N.F.S.V.-st, muutus koostöö esmujuliseks.

Partei-ja komromoliorganisatsioonide koostöö puudus Kõngiseja-nimelises Tõululuse tehases, Balti Püüvillavabrikus ja Riislihus Lõude tehases.¹

Narva ettevõtete parteiorganisatsioonid ei juhtunud küllaldaselt kommunistlike noorte tööd. Paljudel juhtudel püüdnud ettevõtete parteiorganisatsioonide sekretärid vaid sellega, et nõudnud komromoli algorganisatsioonidelt aueandeid nende tegevuse kohta. Kalevi vabrikus kommunistlike noorte kasvatamine püüdnud vaid sellega, et kommunistlikud noored said tihti noomida valje jutu ja raaru pärast.

Kreenholmi Manufaktuuris oli

¹ „Noorte Hääl“ nr. 25, 30. jaan. 1941

koostöi tihedam. Kommunistlikud noored täitsid partii- ja komsonoliorganisatsioonide juhtimisel mitmenuguseid ülesandeid, näiteks kogusid kaitsekomitee jaoks andmeid teodangu hulga kohta. Partei- ja komsonoliorganisatsioonide sekretärid pidavad iga päev nõu juuksivate küsimuste üle.¹

Partiiorganisatsioonide liikmete juurdikarv kommunistlike noorte arvel oli väike. Seda konstateeriti EK P IV kongressil.² Kõige suurem partii- ja komsonoliorganisatsioonide juurdikarv kommunistlike noorte arvel oli Narvas. Näiteks 1941. aasta mais anti ELKNÜ Nava Komitee poolt soovitus partii- ja komsonoliorganisatsioonide liikmete arvutamiseks kolmele kommunistlikule noorele.³

Peale 29. jaanuaril 1941. aastal toimunud EK P Tallinna Komitee ja ELKNÜ Tallinna Komitee nõupidamist ning EK P IV kongressi 5.-11. veebruaril 1941 hakkas parandama partii- ja komsonoli koostöö ettevõtetes.

Ametiühingute poolt tehtavas poliitilises ja kultuurilises töös etendavad kommunistlikud noored kandvat osa. Pal-

1. "Nava Täoline" nr. 34, 18. märts 1941

2. "Kommunist" nr. 40, 14. veebr. 1941

3. EKPA, f. 31, nim. 31-3, s-ü. 8, l. 5-15

jud kommunistlikud noored juhtisid ametiühingute poolt organiseeritud poliit-hariduslike ringe, näiteks Valkonen tehases „Hidraulik“, Höbelaid Riiklikus Luidutehases, A. Lepp Tamsalu lubjateostes. Tallinna tehases „Juuni Võit“ kommunistlik noor kudeja E. Kutuzova töötas ettevõtte ametiühingu komitee ülesandel tööst vabal ajal lasteaedade kontrolörina.¹

Tihed side oli kommunistlikel noortel mittekommunistlike noortega. Kesk võeti osa sotsialistlikust võistlusest, kultuuri- ja sporditööst. Kommunistlikud noored hooldasid oma ridade järelkasvu eest. Paljud komsonoli algorganisatsioonid võtsid oma huvitava tegevusega noorsoo seas autoriteedi.

Nõukogude korra ajal hakkas kaduma eraldatus töölinnaste ja keeliõpilaste vahel. Töölinnastred ja keeliõpilastred võtsid osa ühe noorsoo-organisatsiooni - E.L.K.V-i - tööst. Töölis- ja keelinaste tegevuse orgaaniliseks ühendamiseks hakati 1940. aasta sügisel looma šeflussidemeid keeli

1 „Noorte Hääl“ nr. 67, 20. märts 1941

ja ettevõtte vahel, mida tollal nimetati sõprussefaluseks. Sõprussefflus oli „lepinguline vahekorid kooli kommunistlike noorte algsorganisatsioon ja ühe tehase või küla kolhoosi või sohoosi vahel. Tehas, kolhoos või sohoos kohustab materiaalselt ja nõuannetega abistama vastavat kooli, koolinoored omalt poolt töötavad hästi õppida, abistada tehase, kolhoosi või sohoosi kommunistlike noori nende kultuur- ja poliitkariduslikes töös.“¹

1940. aasta novembris sõlmiti sefflusleping Tallinna VI koolikooli ja raadiotehase „R&T“ vahel.² Nende eskuigile järgnesid teiste koolide ja ettevõtete kommunistlike noored. 1941. aasta jaanuaris olid seffluslepingud sõlmitud järgmistel Tallinna koolide ja ettevõtete vahel:

- Tallinna I koolikool — vabrik „Punane Koit“,
- II koolikool — tehase „Arsenal“,
- V koolikool — vabrik „Union-Globus“,
- IX koolikool — Tallinna laevaremonditehas,³
- X koolikool — tehase „Ilmarine.“⁴

1 „Noorte Hääl“ nr. 59, 27. nov. 1940

2 „Kommunist“ nr. 135, 19. nov. 1940

3 „Noorte Hääl“ nr. 24, 29. jaan. 1941

4 „Kommunist“ nr. 30, 2. febr. 1941

Sõluluslepingute sõlmimine jätkus veel 1941. aasta mais.

Kooli- ja töölinnused korraldavad ühiseid referaat- ja kultuuriõhtuid ning võtsid osa ühistest spordivõistlustest. Raadiotehas „R&T“ andis Tallinna VI Keskkooli raadioringi jaoks raadioaparaadi ex. ¹ „Punase Kullu“ kommunistlike noorte poolt organiseeritud autojuhtide kursustest võtsid osa Tallinna IV Keskkooli noored. ²

Teiste Eesti NSV linnade, koolide ja ettevõtete vahelistest sidemetest andmeid pole. Väga vähe on teatud töolis- ja maansorte sõluluslepinguid. On teada, et Vaimastvere valla kommunistlikud noored sõlmivad lepingu ettevõttega „Noor Eesti“ ³

Sõluluslepingud töolis- ja koolinsoorte vahel võimaldavad õpilastel tutvuda ettevõtete tööga ja sisendada lugupidamist füüsilise töö vastu.

Töölinoorte poliitilise teadlikkuse tõstmiseks oli tähtis diszipliini ja vastutustunde kasvatamine kommunistlike noorte seas.

1. „Noorte Hääle“ nr. 59, 27. nov. 1940

2. „Noorte Hääle“ nr. 60, 12. märts 1941

3. „Noorte Hääle“ nr. 104, 5. mai 1941

Erines juhtumeid, et mõned kommunistlikud noored puudusid koosolekutelt või käitusid distsiplinerimatult. Nii näiteks puudus ettevõttes „Kommunaari“ algorganisatsiooni koosolekutelt distsipliin, koosolekutelt suitsutati, lahkuti koosoleku ajal ruumist luba küsimata.¹

Kommunistlike karvatusiio praktika on näidanud, et komsonoli algorganisatsiooni poolt antud ülesannete täitmisel on kõige korratamad need noored, kellel pole ühtegi vabakondlikku kohustust. Tehase „Arsenal“ kommunistlik noor Roman Vana oli algul väga passiivne algorganisatsiooni töös. Peale seda, kui talle usaldati seinalehe teinimist, muutus ta aktiivseks nooreks, kes suurema osa oma vabast ajast pühendas komsonoli algorganisatsiooni tööle.²

Ettevõttes võitlevad kommunistlikud noored töödistsipliini täitmisest. Tartu trükitaja „Mattisen“ kommunistlikud noored aitasid 1941. aasta aprillis üldkoosolekul töölt puudumisest ja alkoholitarvitamisest keeldumist.³

1 „Noorte Hääl“ nr. 68, 21. märts 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 26, 31. jaan. 1941

3 „Tartu Kommunist“ nr. 86, 11. apr. 1941

Balti Manufaktuuri kommunistlike noorte aktiivi poolt ettevõtetud sammud aitavad tugevdada töödistsipliini. Kui 1941. aasta märtsis puudus töölt ühiskutes vabiku esarondades üüni 30 inimest, siis aprillis vähenes nende arv poolt võrra tänne kommunistlike noorte tegevusele.¹ Samuti paranes alukord ka teistes ettevõtetes, kus kommunistlikud noored võitlesid distsipliini eest.

Suure poliitilise tähtsusega ürituseks 1940/41. aasta talvel oli valimiskampaania lähiviimine Nõukogude Eesti saadikute valimiseks NSV Liidu Ülemnõukogusse. Valimiskampaania käigus kommunistlikud noored teostasid selgitustööd agitaatoritena ning võtsid osa valimiskomisjonide ja agitpunktide tööst. Osavõtt valimiskampaaniast oli kommunistlikele noortele suureks poliitiliseks kooliks, kuna selgitustöö teostamiseks elanikkonna hulgas tuli noortel põhjalikult tutvuda marxismi - leninismi klassikute töödega ja NSV Liidu Konstitutsiooniga.

¹ „Tartu Kommunist“ nr. 86, 11. apr. 1941

Ettervalmistusi valimisteks alustati ju-
ba 1941. aasta novembris.

14. novembril 1941. aastal teimus
E L K N Ü Tartumaa osakonna korraldusel
ülikooli noores auditeeriumis Sõja täna-
val (praegune Vanemuise) koosolek, kus
E L K N Ü Tartumaa propaganda-osakonna
juhataja A. Püvas tutvustas noortele Nõu-
kogude Liidu Ülemnõukogu saadikute va-
limiste korda. Koosolekul võeti vastu reso-
lutsioon, milles Tartu kommunistlikud
noored tõotavad kõik valimistest osa võtta
ja kaasa aidata nende edukas lähi-
viimiseks.¹

Kommunistlikud noored kuuluvad
mitmele grupile valimiskomisjonidesse.
Ringkonnakomisjonides (neid oli 12) töötas
13 kommunistlikku noort. Nendest Richard
Kaus E L K N Ü Kiviõli organisatsioonist
oli ringkonnakomisjoni esimees ja Paula
Jõgi E L K N Ü Pärnu organisatsioonist oli
ringkonnakomisjoni sekretär.²

Narvas töötas kommunistlikest
noortest koosnev valimiskomisjon E L K N Ü

¹ „Kommunist“ nr. 134, 16. nov. 1940

² „Noorte Hääl“ nr. 55, 22. nov. 1940

Narva linnakomitee algorganisatsioonisekretäri K. Kostjuko juhtimisel.¹

Viljandi linaretüümi vabariikliku poole esitati valimisjaamandades kommunistlikud noored J. Kõresaar, A. Povilaitis, L. Kit, jt.² Üldse teostas vabariigis 315 kommunistlikku noort valimisjaamandades.³

Agitaatorite ettevalmistamises toimused kurnud ja õpperingid. Narva kommunistlikud noored organiseerivad agitaatorite seminari.⁴ 11. detsembril toimus Tallinnas valimisvalne koosolek ettevõtete ja koostööde komisjoni algorganisatsioonide aktivistidele.⁵ Tartus moodustati valimisvalne agitatsioonisektsiooni teostamiseks 60-liikmeline aktivistide grupp.⁶

Eesti Tarbijate Kooperatiivis moodustati kuus 40-50-liikmelist agitgruppi, kelle üldjuhiks oli kommunistlik noor J. Osolin.⁷

1 „Narva Tööline“ nr. 48, 25. nov. 1940

2 „Kommunist“ nr. 153, 5. det. 1940

3 „Noorte Hääl“ nr. 32, 7. febr. 1941

4 „Noorte Hääl“ nr. 65, 4. det. 1940

5 „Kommunist“ nr. 159, 12. det. 1940

6 Sealsamas

7 Sealsamas

Kästi töötanud Narva kommunistlikud noored - agitaatorid V. Käner, Nislasajava ja Kormator. Nad käinud korterist korterisse ja selgitanud valijatele, kes, kuidas ja millal toimuvad valimised. Kommunistlik noor Rahuld käis 9-s valimisjaamonnas läbi kõik majad ja rõttis arvele kõik kodanikud, kes haiguse või vanaduse tõttu ei saanud minna, valimispennti häälitama.

Kreenholmi Manufaktuuri kommunistlike noorte organisatsiooni korraldas 11-nda valimisjaamonna agitpenntis öhtu konstitutsiooni selgitamises valijale. Peale ettekannet esinend noored kunstilise isetegevusega.¹

Kommunistlikud noored kanitasid omapäraseid agitatsiooniõrime. Pärnu kommunistlikud noored esinend teatrites, rahvamajades ja kinodes seaside vahel.² Narva kommunistlike noorte agit-patrull korraldas nuumadel matka Narva ümbrusesse valimiselle selgitustöö teostamises.³

1 „Kommunist“ nr. 165, 18. det. 1940

2 „Noorte Hääl“ nr. 9, 11. jaan. 1941

3 „Narva Tieline“ nr. 2, 4. jaan. 1941

Valimiskampanias oli üldse rakendatud 70-100% vabariigi kommunistlikest noortest,¹ neist 1500 olid agitaatorid.²

12. jaanuaril 1941. aastal häälitas Eesti töörahvas üksmeelselt kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt, demonstreerides sellega oma täielikku solidaarust kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poliitikaga. Sellele aitas kaasa kommunistlike noorte aktiivne tegevus valimiskampania ajal.

Komsomoliaktivistide ettevalmistamises ja kommunistlike noorte poliitiliste teadmiste täiendamises asutati mitmesuguseid õhtukooli ja kursusi.

17. oktoobril 1940. aastal alustas tegevust marxismi-leninismi õhtuülikool Tallinnas. Pärast hiljem alustasid tegevust Tartus parteikool ja marxismi-leninismi õhtuülikool. Esimene aines Tartu Töölismajas, õpilasi võeti sinna vastu 50, neist 10 olid kommunistlikud noored. Üheks parteikooli lektoriks oli ka praegune Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo-osakonna õppejõud

1 „Noorte Hääl“ nr. 1, 1. jaan. 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 32, 7. veebr. 1941

dotsent J. Kõnnu, kes luges üldajalugu.
Tartu Marksimi-Leninismi Õhtuüli-
kooli loengud toimuvad Tartu Riikliku
Ülikooli ruumides. 60 õpelasest oli kommu-
nistlikke noori 15.¹

ELKNi Tartu osakonna juures
teguetas Siivase juhtimisel nn. aktivistide
grupp, mis oli mõeldud algorganisat-
sioonide sekretäride töö juhtimises ja
konsultiantivistide ettevalmistamises.
Esimene koosolek toimus 11. novembril
1940. aastal, millest võtsid osa kõik alg-
organisatsioonide sekretärid.²

Niljandimaa ELKNi osakond
korraldas konsultantide algorganisatsioonide
töö parandamises 1940. aasta entsobris
instrueerimiskursused, millest võttis osa
30 kommunistlikku noort.³

Kiviõli konsultantide algorganisat-
sioonide juhtimises, koosolekute ja loengute
läbiviimises kutsuti ellu 1940. aasta
entsobris agitatsioon- ja propaganda-
toimekond.⁴

1 „Kommunist“ nr. 107, 18. sept. 1940

2 „Tartu Kommunist“ nr. 39, 13. nov. 1940

3 „Kommunist“ nr. 115, 26. sept. 1940

4 „Punane Virumaa“ nr. 9, 30. sept. 1940

20. aprillil 1941 alustas tegevust
E.L.K.N-i Valgamaa Komitee korraldusel
komsomoliaktiivistide ettevalmistamiseks
nn. komsomoli aktiivi õhtukool. Keegi õppe-
kavast kuulusid sellised viisimused,
nagu ¹

- 1) Ü.K.P XVIII kongressi materjalid,
- 2) kommunistlike noorte osa stahha-
noolikus liikumises, plaani täitmise
ja omahinna alandamise alal,
- 3) kommunistlike noorsooühingu de-
mokraatia ja distipliin,
- 4) kommunistlike noorsooühingute
vastuvõtmine kool ja töö organisati-
matute noortega,
- 5) kommunistlike noorte töö klubides, kul-
tuurimajas, lugemistubades, puna-
nurgades ja ühiselamutes,
- 6) komsomoli algsorganisatsioonide üles-
anded noorsoo internatsionaalsel
kavratamisel jne.

Tasliin viisimusi käsitleti
ka teiste linnade õhtuüliõppelides ja
kurnestel.

Narvas alustas tegevust kommu-

nistlike noorte poliitkool alles 1941. aasta mais. Kesli tiest noored esavõtta algorganisatsioonide sekretärid, komisjonliikmed, liikmed ja paunid aktivistid.¹

Paunaid komisjonliikvite edutati vastuturiuamatele kohtadile nõukogude antustes. Eriti tuleb enile tõsta noorte tööd kohtu- ja prokuratuuri alal. Astavahitusel 1940/1941 M. I. Kalinini nimeliste Raudtee Peatehaste kommunistlike noored V. Raudsalu ja J. Palmre läksid teile raudtee prokuratuuri, E. Meerits ja E. Mattisen - raudtee poliitesakonda.²

Kohtunike ja prokuratuuri vastutavate tiolistena töötanud kommunistlikud noored Kuldkepp, Teover, Sobolev ja Lissarov. Enne töötas Kuldkepp Taitu kannivabrikus vormijana, Teover oli „Punase Keidu“ tekstiilivabrikust, Sobolev ja Lissarov olid Narva Kreenholmi tiolised.³

Komisjonliikvite ettevalmistamine parteiussolides, marksismi-leninismi õhtuüliussolides ja mitmenegustel uurnestel,

1, Narva Töeline nr. 57, 15. mai 1941

2 E. Mattisen, lk. 342

3 „Noor Leninlane“ nr. 6, juuni 1941, lk. 247

mis tegutsesid mitmeneguste nimetuste all, nagu aktivistide grupp, õhtukool, poliitkool jne., aitas kaasa poliit. kasvatus-
töö edukamaks ja mitmenülgumaks
muutmisele noorsoo seas.

2. Kultuur-massiline töö

Peale nõuogude võime rehtes-
tamist eestis avanes teotava noorsoo
laiadele hulkadele võimalus osa võtta
vabariigi kultuurielust, tösta haiguslik-
ku taset ning osa võtta seha kultuuri-
ja sporditeist.

Kultuuritöö teostamiseks hakati
anutama kultuurimajaj, klubisid ja
noorte majaj.

Klubide (tallal nimetati need ko-
kultuuriklubidena) anutamise algas 1940.
aasta algisel. Peamiselt anutati nad
uurte ettevõtete juurde, kus oli üle 500
töölise. Väiksemates ettevõtetes polnud või-
malik ega otstarbekas anutada ema-
tte klubisid. Mõned klubid jäid
ainult kommunistlike noorte ja

noorte kätutuse. Nii said Narvas Kreenholmi Manufaktuuri kommunistlikeid noored ja noored 1940. aasta augustis klubimeenid endises Kreenholmi ametnike klubis.¹ 5. septembril said Kreenholmi noored uued klubimeenid, sest endised olid jäänud sitaks.² Peale endiste NMKÜ* ruumide remontimist kolisid Narva Kreenholmi kommunistlikeid noored 14. detsembril uude üle.³

Septembris 1940 olid klubid mitmetes Tallinna suuremates ettevõtetes, nagu Eesti Eksimess Kunstsarvetehas,⁴ vabrikus „Union-Globus“, Lükliuues Lõude-tehas jn.⁵; septembris avati klubimeenid Narva kalurivabrikus,⁶ Eesti Tarkijate Kooperatiivis, tehases „Volta“⁷ jn. Enamused klubid aias endiste direktorite hügeluuterites, näiteks Kunstsarvetehas, vabrikus „Union-Globus“⁸ ja tehase „Volta“⁹ klubid.

1 „Narva Tööline“ nr. 8, 23. aug. 1940

2 „Noorte Hääl“ nr. 18, 8. sept. 1940

3 „Narva Tööline“ nr. 57, 16. det. 1940

4 „Noorte Hääl“ nr. 1, 18. sept. 1940

5 „Noorte Hääl“ nr. 12, 1. sept. 1940

6 „Noorte Hääl“ nr. 18, 8. sept. 1940

7 „Noorte Hääl“ nr. 30, 22. sept. 1940

8 „Noorte Hääl“ nr. 6, 24. sept. 1940

9 „Noorte Hääl“ nr. 30, 22. sept. 1940

* NMKÜ - Noorte Meeste Kristlik Ühing - organisatsioon kodanlikes Eestis

Klubides tegutsenud mitmenegused isetegemusringid, mille tiest võtsid kommunistlikud noored aktiivselt osa.

Hästi oli korraldatud isetegemus Narva tööstusettevõttes. Narva Kreenholmis tegutses 1940. aasta augustist saadik kirjandusring¹, septembris organiseeriti juurde draamaring, muusikaring² ja fotoring. 1941. aastal organiseeriti käsitööringid.⁴ Narva kalerivabrikus tegutsenud kommunistlike noorte orkester⁵ ja 40-liikmeline näitering V. Vlamovi juhtimisel. 1941. aasta märtsis õppis näitering näidendid „Kolhoosi elus“.⁶

Võru linnas tegutses kommunistlike noorte 25-liikmeline puhapilliorkester ja 40-liikmeline segakoor.⁷

Lingide tiis oli tihti taastis- seks ruumide puudumine. Ruumide puudumisel ei tegutsenud Tartu telefonivabrikus ühtegi ringi.⁸

1 „Narva Tööline“ nr. 10, 28. aug. 1940

2 „Narva Tööline“ nr. 23, 27. sept. 1940

3 „Narva Tööline“ nr. 20, 20. sept. 1940

4 „Narva Tööline“ nr. 42, 5. apr. 1941

5 „Narva Tööline“ nr. 21, 23. sept. 1940

6 „Noorte Hääl“ nr. 70, 23. märts 1941

7 EKPK, f. 31, n. 31-11, nr. 52, l. 4

8 „Noorte Hääl“ nr. 81, 5. apr. 1941

Istegevusringid erinevad klubides tähtpäevade pidustustel istegevusettekanetega.

EKVi Tartu Komitee algorganisatsiooninäitering õppis Otsobripihadest H. Vatsali lihinäidendit „Vabaduspäike ja mandelamatsione.“¹

7. novembril 1940. aastal toimus Narva linna klubis istegevusõhtu. Ettekannetega erinevad linavabrikus, kalerivabrikus ja Kreenholmi Manufaktuuri algorganisatsioonid. Parima istegevuskollektiivi väljavalgitamiseks korraldati retsialistlik võitlus. Erikoht võitis Kreenholmi algorganisatsioon, kes esines ajakohase näidendiga „Vabaduse mind.“²

1941. aasta algul alustasid tegevust Narva³, Tartu⁴ ja Tallinna⁵ noorte majad. EKVi Hariduse Rahvaõnnesariadi ja EKVi Keskomitee poolt etrustati ka teistes suuremates linnades anitada noorte majad.⁶

1 „Tartu Kommunist“ nr. 6, 4. okt. 1940

2 „Noorte Hääl“ nr. 46, 12. nov. 1940

3 „Narva Tööline“ nr. 38, 27. märts 1941

4 „Tartu Kommunist“ nr. 73, 27. märts 1941

5 „Narva Tööline“ nr. 21, 15. veebr. 1941

6 Sealsamas

Noorte majade ülesandeks oli:

- 1) noorsoo poliitiliste teadmiste ja kultuurilise taseme tõstmine
- 2) teotava ning õppiva noorsoo lähendamise.¹

1941. aasta märtsis oli Nawa Noorte ümber koondunud üle 100 noort², aprillis juba üle 200 noort, neist 60% olid organiseerimata noored. Noorte Majas tegutsesid: laulu- ja tantsuansambel, üstirahvatantsude tšupp, näitering jne.³

Teome ära Nawa Noorte Maja 1941. aasta juuniume tegevusplaani:⁴

1. juuni 1941 - Jalgrimata Tõvalane;
4. - - - - Referaatõhtu teemal „Komsomoli ajalugu“;
7. - - - - Kirgijõustikuvõistlused noortele; Nawa võistlused tantsus;
8. - - - - Väljarõit noorte paatidel Väiksele järvele; õhtul rahvakontsert Pimeaias;
11. - - - - Referaatõhtu teemal „Välispoliitiline olusord“, lõpuks tants;

1 „Tarku Kommunist“ nr. 73, 27. märts 1941

2 „Nawa Tõeline“ nr. 38, 27. märts 1941

3 „Nawa Tõeline“ nr. 43, 8. apr. 1941

4 EKPR f. 31, nim. 31-3, s. ü. 9, l. 2

14. juuni 1941 - Rahvanõukogu Pimeaias,
Isetegemiseõhtu.
15. - - - - - Rahvanõukogu Pimeaias.
Tantsuõhtu noortele.
18. - - - - - Referaatõhtu Maksim Gorki
sünnipäeva tähistamiseks;
21. - - - - - Suur pesõhtu.
22. - - - - - Väljarõit paatidel Tõvalane;
25. - - - - - Referaatõhtu, lõpus tants;
28. - - - - - Rahvapidu Pimeaias;
29. - - - - - Väljarõit mootorpaatidel
Sillamäele.

Naagu plaanist nähtub, oli noor-
te tegemine Nõuaga Noorte Majas huvitav
ja mitmekülgne.

Sama huvitav tegemine toimus ka
teiste linnade noorte majades.

Noorukude eestis hakati suurt tä-
helepanu pöörama töörahva haigusliku
taseme tõstmisele. Noorukude võime ajal
said noored, kel polnud võimalik kodan-
likus eestis õppida, täiendada oma
haigust tööd katkestamata töölinnoorte
keskides.

14. oktoobril 1940. aastal alustas
tööd lunda õhtukeskool.¹

¹ „Punane Niimaa“ nr. 12, 5. nov. 1940

Tartus töötas 1940. aasta niginest saadik õhtualgkool (Karlova pargis). Liginest õppis koolis 53 õpilast, neist 32 kuulus kooli komisjoni alorganisatsioonile. Enamus noori jõudis õppimises edasi.¹

Tallinnas anus töölisnoorte kool XIII kinnoskoolis. Kui kodanliku Eesti päevil õppis koolis 600-700 õpilast, siis 1940. aasta niginest registreerus koolis 1300 õpilast.² Õpilaste arvu suurenenemine annab tunnistust noorte huvist ja võimalustest õppida. Tallinna VIII kinnoskoolis reumides toimunud 6-kuulised kurnused täieliku kinnoskoolikurnuse läbivõtmiseks. Koolis õppis 75 õpilast. Kool oli tasuta, õpilastele maksti stipendiumi 150 rubla kuus. Õpilased olid vabastatud töölt, kuid neile kehti alles endine töökoht.³

Eesti noored teadsid suurt huvi Nõukogude liidu kommunistlike noorte tegevuse vastu. Et vahetult tutvuda nendega, organiseerisid Eesti noored vene keele kurnuse. 1940. aasta septembris algand vene keele kurnused Tallin-

1 "Noorte Hääle" nr. 61, 29. nov. 1940

2 "Noorte Hääle" nr. 67, 20. märts 1941

3 "Noorte Hääle" nr. 74, 28. märts 1941

nas, Tõwas ja Pärnus.¹ 15. oktoobriks oli
 Kundas toimunud juba neli vene keele
 õpetundi kommunistlikele noortele.² Tai-
 tu kultuurimajas toimunud 1940. aasta
 nigisel mitmed vene keele kursused.³
 Kurnese organisatiiti ka ettevõttes, näites
 Tallinna laevaremonditehas.⁴

Kultuurimajade töö rihks löi-
 guks oli raamatukogude andamine
 ettevõttes. 1940. aasta septembris olid
 raamatukogud loonisel Eesti Enimene
 Kuuldsarvitehas⁵ ja Eesti Töölise Koo-
 peratiivis.⁶ Narva tööliste klubis oli riik-
 kalik raamatukogu.⁷ Narva ettevõtte
 kommuuni algorganisatsioonidel olid ka
 oma raamatukogud, neid neis oli vähe
 raamatuid.⁸ Narva linavabrikus ussed
 said raamatuid preemiaks ajakirjan-
 duse levitamise eest.⁹

-
- 1. "Noorte Hääl" nr. 8, 26. sept. 1940
 - 2. "Punane Virumaa" nr. 3, 16. okt. 1940
 - 3. "Noorte Hääl" nr. 61, 29. nov. 1940
 - 4. "Noorte Hääl" nr. 12, 1. okt. 1940
 - 5. "Noorte Hääl" nr. 1, 18. sept. 1940
 - 6. "Noorte Hääl" nr. 4, 21. sept. 1940
 - 7. "Noorte Hääl" nr. 69, 22. märts 1941
 - 8. Sealsamas
 - 9. "Narva Tööline" nr. 40, 1. apr. 1941

Noorsoo kommunistlikele kasvatusle-
hutamateks esaks on ka kehakultuur ja
sport. Ettevõtte kommunistlikeud noored
tegid kehekultuuri ja spordi laiadesse
noorsookulkaadesse viimisel ära suure töö.
Kehakultuuri ja sporditöö seondas laiad
noorsookulgad komsomooli- ja ametiühingute
organisatsioonidena.

1940. aasta nägisel hakati asu-
tama ettevõttes noorte spordiringe. 21.
septembril toimus Tallinna töölisröimlas
ettevõtte „Ginsorker“ kommunistlike noorte
kehakultuuriringi avamine. Töölisröimla
jäi kehakultuuriringi kantsesse igal
pühapäeval kaheks tunniks.¹ Töölisröimlat
kantand ka ettevõtte „Lauaniit“ töölised²
1940. aasta septembris olid spordi- ja
laskuringid Eesti Tööhajate Kooperatiivis³
ja Tallinna laevaremonditehases.⁴

Tekstiilivabrikite kehakultuurikollettii-
vide loomine algas oktoobri lõpus. Tal-
linna Töölisröimlaühingu alorganisatsioonidena
loodi kehakultuuriorganisatsioonid

-
- 1 „Noorte Hääl“ nr. 7, 25. sept. 1940
 - 2 „Kommunist“ nr. 88, 29. sept. 1940
 - 3 „Noorte Hääl“ nr. 4, 21. sept. 1940
 - 4 „Noorte Hääl“ nr. 12, 1. okt. 1940

Balti Püevillavabrikus, tekstiilivabrikutes
„Kommunaar“, „Eesti Lüh“, „Keela“ riide-
vabrikus, Viljandi linavabrikus, Kreen-
holmi Manufaktuuris jne.¹

Kommunistlikel noortel olid oma
lamuringid Kreenholmi Manufaktuuris²
ja Nava linavabrikus.³

24. novembril 1940. aastal moodustati Tallinnas Riielikus Lühutehases klubi juurde kehakultuuri- ja spordikollektiiv, millel oli umbes 300 liiget.

Töötas 9 seksiooni: käsipalli, jalgpalli, raskesõustiku, kergesõustiku, võimlemise, talispordi, ujumise, turismi ja male seksioonid.⁴

Spordiringid korraldavad ettevõtete sisesid ja ettevõtete vahelisi spordivõistlusi.

1941. aastaks kasvas kehakultuurikollektiivide ja ja sportlaste arv tublisti.

Nii on teada, et 1941. aasta märtsis oli Tartus 22 ettevõtete kehakultuurikollektiivi, koolides oli 23 kehakultuuri-

1 „Noorte Hääl“ nr. 37, 30. sept. 1940

2 „Nava Tööline“ nr. 25, 2. okt. 1940

3 „Nava Tööline“ nr. 27, 5. okt. 1940

4 „Noorte Hääl“ nr. 60, 28. nov. 1940

kollektiivi, mis oli kokku 4694 liiget.¹

1941. aasta novel oli Eesti üle 1200 kehakultuurikollektiivi.²

Sportlaste suur arv võimaldas organiseerida massilisi spordiüritusi ja võtta osa üleliidulistest võistlustest.

1941. aasta veebruaris algas noogu Nõukogude Liides kommunistlike noorte ja noorte naised Punaarmee 23. aastapäeva auks. Sel puhul kutsus Läti KVVÜ keskkomitee Eesti ja Lõuna kommunistlikud noored võistlema naisedata-
mises.³

Ettevalmistusi võistlusteks hakati tegema juba jaanuaris. EK KVVÜ Tartu-
maa Komitee juhtimisel oli moodusta-
tud jaanuari keskpaigas Tartus 25
vüelüknelist meeskonda.⁴

Paljude ettevõtete kommunistlikud noored valmistasid endale ise naised. Narva kommunistlikud noored said Kreenholmi Manufaktuuri käitise valitru-

1 „Noorte hääl“ nr. 55, 6. märts 1941

2 „Noor Leninlane“ nr. 6, juuni 1941, lk. 263

3 „Kommunist“ nr. 2, 3. jaan. 1941

4 „Tartu Kommunist“ nr. 21, 25. jaan. 1941

selt lauamaterjali 170 paari nussade valmistamiseks. ¹ Tehase „Arsenal“ juhtkond andis noortele 100 paari nussi poolfabrikaatidena. Kommunistlikud noored tegid nussad valmis ettevõtte töökojas. Jalanoode arvestist „Kommunist“ tellisid nad 60 paari nussasaapaid. ² Ka Järva- ja Pärnu tehas noored valmistavad ise nussad. ³

Kommunistlike noorte nussasuss algas 3. veebruaril 1941. aastal. Esimesel päeval startis kogu Võurogude Liidus 360000 noort. ⁴

Tehase „Arsenal“ ja V. Kingisepa nimelise Tullulõõritehase kommunistlikud noored kutsuvad võistlema Tartu noored. Tartus moodustati 20-liikmeline meesmond E. Mikkelsaare juhtimisel. Sama nime grupp oli ka Tallinna noortel. ⁵ Püüasid algas 11. veebruaril. 15. veebruaril jõudsid Tartu noored Tallinnasse, tallinlased aga Tartusse. Tüel olid 42 teend. ⁶

1. „Nõuval Tõeline“ nr. 13, 28. jaan. 1941

2. „Noorte Hääle“ nr. 25, 30. jaan. 1941

3. „Noorte Hääle“ nr. 26, 31. jaan. 1941

4. „Noorte Hääle“ nr. 28, 4. veebr. 1941

5. „Tartu Kommunist“ nr. 26, 31. jaan. 1941

6. „Noorte Hääle“ nr. 40, 16. veebr. 1941

Üleülduline naised koos lõpetas 23. veebruaril. Eestis rääkis naised koosit esma 9955 inimest, neist täitis OVK ja VTK normid 87%¹. Ennosta saavutas ELKNÜ Narva organisatsioon 100% -lise osavõetuga. ELKNÜ Kesk-omitee ja ENPS RKN juures asuva keha-kultuuri- ja spordikomitee poolt autasustati ELKNÜ Narva Komiteed punase lipuga.²

Kommunistlike noorte naised koos oli üks ainulaadsemaid massisporidi üritusi Eestis. Peenigune peaaegu viimmet tuhandet kaasatõmbav üritus polnud võeldav ühegi spordiuuutusega kodanlikes Eestis, kus keha-kultuur oli kapitalistide laste või kaitelüde liikmerle meelelahutuseks.³

Järgmises suuremas ürituses oli võimlenisvõistluste läbiviimine 6.-20. aprillil 1941. aastal. ELKNÜ Kesk-omitee otsuses võimlenisvõistluste kohta öeldi: „Kommunistlike noorsoo organisatsioonide massilised võistlused viiakse läbi loonengi all-veel enam laiendada 1. maiks sõjalis-keha-kultuurilist teid kommunistlike noorsoo organisatsioonis.“⁴

1 „Noorte Hääle“ nr. 48, 26. veebr. 1941

2 „Narva Teeline“ nr. 32, 13. märts 1941

3 „Noor Leninlane“ nr. 2, veebruar 1941, lk. 91

4 „Noorte Hääle“ nr. 55, 6. märts 1941

Nagu teadmistöö, nii ka spordi alal arendati sotsialistlikke võistlust. Lühikese liidutehase komisjoni algorganiseerimiseks kutsus võistlema „Punase Kruuli“ komisjoni algorganisatsioon¹, Narva kommunistlikud noored saatsid väljakutse Tallinna noortele.²

Ettevõtete moodustati võistlusteks 10-liikmelise võimlemisvõistkondi. Balti Püuvillavabrikus loodi 10 gruppi, kuhu kuulus 100 noort.³ Aktiivselt valmistusid võistlusteks Narva⁴ ja Liviõli noored.⁵

Aprillis teinunud võimlemisvõistlustel esinesid hästi Tartu villatööstuse „Ühine jõud“ ja trükitööja „Mattisen“ kommunistlikud noored, kes võtsid võistlustest osa peaaegu 100%-liselt. Mõnede ettevõtete noored aga olid passiivsed. Tartu telefoni- ja „Punase Estonia“ noored ei ilmunud üldse võistlustele, Tallinna tehast „Punane Kruul“ võistles ainult 1 ja tehast „Juuni Võit“ ainult 2 kaks kommunistlikku noort.⁶

1 „Noorte Hääl“ nr. 59, 11. märts 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 76, 30. märts 1941

3 „Noorte Hääl“ nr. 82, 6. apr. 1941

4 „Narva Teeline“ nr. 88, 27. märts 1941

5 „Noorte Hääl“ nr. 89, 16. apr. 1941

6 Sealsamas

Osavõtt võimlemisvõistlustest teraviku-
na oli aga massiline. Eestis võttis võist-
lustest osa peaaegu 30 000 noort, neist
7245 kommunistlikke noort.²

15. juunil algas ajalehes „Noorte
Häääl“ nimeline jooksuprogramm.

Esimesel võistluspäeval startis
Tallinnas 262 noort, nende seas oli
kommunistlikke noori 115. Kõige rohkem
oli osavõtjaid ettevõtetest „Punane Koit“,
„Raadio-Pioneer“ ja „Kvaliteet“.³

Osavõtt jooksuprogrammist oli palju-
sem kui muusikprogrammist ja võimlemisvõist-
lustest. Põhjuseks oli vähene ettevalmistus
ja vihmane ilm.

Jooksuprogrammist võttis üldse osa
Tallinnas 500 inimest, Võres - 750, Pär-
nus - 797, Narvas - 278 jne.⁴

Peale kehakultuuri- ja sporditeo
pöörati suurt tähelepanu noorte sõjali-
selle ettevalmistamisele. Ettevõtete organi-
seeriti kommunistlike noorte algatusel mit-
meneguseid sõjalisi ringe ja

1. „Noor Leninlane“ nr. 6, juuni 1941, lk. 264

2. „Noorte Häääl“ nr. 105, 7. mai 1941

3. „Noorte Häääl“ nr. 140, 17. juuni 1941

4. „Noorte Häääl“ nr. 147, 24. juuni 1941

OSOAVIAHIM-i* algorganisatsioon.

Narvas organiseeriti OSOAVIAHIM-i organisatsioon 5. novembril 1940. aastal. Kohe arutati algorganisatsioonid ettevõtete juurde. Algorganisatsioonides töötanud lamur-, lennu-, auto- ja gaasikaitseringid.¹

Enamuses OSOAVIAHIM-i algorganisatsioon arutati 1940. aasta lõpul ja 1941. aasta algul.

1940. aasta detsembris olid Tartus algorganisatsioonid järgmistes ettevõtetes: lauatehas, saapavabrikus „Ühendus“, ühingus „Lihaksport“, tapamajas, trükkikojas „Mattisen“.²

1. märtsiks 1941 oli arutatud Eesti NSV ettevõtetes ja koolides 300 OSOAVIAHIM-i algorganisatsiooni, liikmete arv tõusis üle 7000.³ Sama aasta mais oli Eestis 447 algorganisatsiooni, nehu kuulus 13000 liiget.⁴

1 „Narva Tööline“ nr. 21, 15. veebr. 1941

2 „Tartu Kommunist“ nr. 70, 20. det. 1940

3 „Kommunist“ nr. 65, 15. märts 1941

4 „Kommunist“ nr. 123, 25. mai 1941

* OSOAVIAHIM -ühend Nõukogude Liidu Riigikaitse ja lennunduse ning Keemiaindustuse Abistamise Ühingu venekeelsest nimest (Общество содействия оборонной промышленности и авиационно-химической промышленности СССР)

Lästi teostas Linda tenstiiliettevõtte
„1. Detsember“ OSOAVIAHIM-i algorganisat-
sioon, kuhu kuulus 50 inimest ja mille
tegevust juhtis ettevõtte direktor kommu-
nist Nessler. Selles algorganisatsioonis
pühendati suurt tähelepanu kutsu-
aluste sõjalisele ettevalmistamisele.¹

Kuivitavalt oli töö korraldatud
E.L.K.N.ii Tartu linna II algorganisatsioo-
nis. 1941. aasta 18. mail käisid OSOAVIAHIM-i
algorganisatsiooni liikmed sõjalise ise-
loomuga rännakul. Rännakul toimus
instruktor Ploomi juhtimisel näitlek
lahingudemonstratsioon, mille käigus
noored õppivad täitma mitmesuguseid
sõjalisi ülesandeid, nagu lahingurivi,
hoidumist pikerivate lennukite vinnu-
kute eest, esmaabi andmist jne.²

Noorte sõjalis-politiline tegevus
näitab, et kommunistlikud noored olid
õigesti aru saanud meie kodumaa
kaitsevõime tugevdamise vajadusest.

* * *

Noorukude võimu esimese aasta
jooksul tehti ära suur töö noorsoo

1. „Kommunist“ nr. 65, 15. märts 1941

2. „Tartu Kommunist“ nr. 116, 20. märts 1941

poliitilisel ja kultuurilisel karvatamisel.

Ideelis-poliiitilise karvatustöö rooni-
deks olid sel perioodil loengud, poliit-
üingid ja ajakirjandus.

Tähtsa koha omas noorsoo poliit-
tilise silmaringi laiendamisel ajakir-
jandus. Separast organiseeriti noorsoo
ajakirjanduse levitamise hoogtöö näda-
laid, et suenata noori ajalike
tellimisele, levitamisele ja lugemisele.

Suureks poliitiliseks ürituseks
oli Nõukogude Liidu Ülemnõukogu sa-
dikute valimised 12. jaanuaril 1941.
aastal. Talinuskampaaniast seeti osa
agitaatoritena 1500 kommunistlikku noort.

Noorsoo internatsionaalsel karva-
tamisel etendanid tähtsat osa MOPR-i
algorganisatsioonid ettevõttes.

Noorsoo kommunistliku karva-
tuse lahutamatuks osaks oli kultuur-
-marriline ja sporditöö. Kommunistli-
-ked noored organiseerisid isetegroust
klubides ja noorte majades. Kehakul-
-tuur ja sport haaras laiu noorsoo
hulki ja aitas karvatada terveid ja
tugevaid sotsialistlikku ühiskonna ehita-
-jaid.

Lokkuvõte

Nõukogude võimu kehtestamine Eesti 1940. aasta novel andis töötavale noorsoole poliitilise vabaduse, võimaldas noorsoo esindlikule esale ühineda töötava noorsoo massorganisatsioonideni - Leninlikku Kommunistlikku Noorsooühingusse.

ELKNi muutus kiiresti populaarsus noorsoo seas. Organisatsioonide arv kasvanud kiiresti. Nõukogude võimu esimeses aastapäevans oli kommunistlike noorte arv kasvanud 10000-ni. Neist 50% moodustasid töölised. See oli suur organiseeritud jõud.

Tööstusettevõttes, töötavad noored koondunud vabrikute ja tehaste komromali algorganisatsioonidesse. Juba 1940. aasta novel organiseeriti esimesed algorganisatsioonid ettevõttes, nagu

N. S. Kalinini nimelises Raudtee Peatehastes, Eesti Tarkijate Kooperatiivis ja mujal. Lühiselt olid kommunistlike noorte algorganisatsioonid kõigis tähtsates vabariigi tööstusettevõtetes.

Komromoli algorganisatsioonide moodustamine ettevõtetes oli baasiks noorte koondamisel majanduslikule, poliitilisele ja kultuurilisele üleshitustööle.

Kommunistlikud noored võtsid aktiivselt osa tööstuse ümberkondamisest sotsialistlikel alustel. Kommunistlike noorte algatusel alustati töövõime tõstmiseks sotsialistlikku võistlust, mis eriti suure ulatuse võttis tähtpäevade nagu Suure Sotsialistliku Otsesõidurevolutsiooni 23. aastapäeva, 1. mai, Eesti NSV viimase aastapäeva ju. tähistamisel. Sotsialistliku võistluse esirinnas samumud vabariigi tekstiili- ja metallitöölised. Kommunistlikud noored võitlesid samuti toodangu kvaliteedi ja materjalide kokkuhoiu eest.

Osa võttis komromoli algorganisatsioonide tööst tööstis töölinnoorsoo poliitilist traditsiooni, kannatas teda kollektivismi ja internatsionalismi

vaimus.

Palitkasvatustööle töö teostamiseks organiseerivad kommunistlikud noored ette võttes poliitlingi, millele tööt võtsid noored laavalt osa. Kommunistlikud noored võtsid osa ametiühingute ja MOPR-i algorganisatsioonide tööst.

Suurt abi ontanud noored Nõukogude Liidu Ülemnõukogu saadikute valimiste ajal, tegutsedes agitaatoritena ja valimiskomisjonide liikmetena. Üldse võttis valimiskampaaniast osa üle 70% kommunistlikest noortest.

Tõhusa töö tegid tüüli noored ära bolševistliku ajaviisanduse levitamisel.

Komsonoli algorganisatsioonid teostavad massilist kultuurhoiduslikku tegevust ja sporditööd. Tööstusettevõtetes tegutsend näite-, viijanduse-, muusika- ja teinud ringid, millele tööt võtsid eriti aktiivselt osa kommunistlikud noored. Eesti NSV noored võtsid edukalt osa üheliidulistest spordiüritustest - nuiakrossist ja võimlennisvõistlustest.

Ideelis-poliitiline ja kultuur-massiline töö noorte hulgas aitab lahendada

otsialistlike ühiskonna rajamise praktilisi ülesandeid.

Edukas otsialistlik üleshitustöö katkes ajutiselt fašistlike Lõuna-maa kallalitungi tõttu Nõukogude düdudele.

É.L.K.Vii Keskkomitee avaldas üleskutse Eesti töötavale noorusele, milles öildi: „Kõrgem kõik välja meie armastatud isamaa kaitseks! Nõrte Nõukogude patriootide koht on kuulnuseks Töölise-Talupoegade Punarmee ja hävituspataljoni ridades... Praegu sellel otsustaval momendil näidatause rõhuem kui kunagi varem endaalgatust testmisel, transpordis, kolhoosides, sooksoosides, MT-jaamades ja oma majapidamistes. Töötage hästi, laiendage otsialistlikku võistlust ja rahhaanorlikku liikumist. Tööviljauuse ja teodangu tõstmise-see on pandies võidule vaenlase üle.“¹

Üleskutse cutsus enle töölinnõrte patriootlike vaimeestees.

Tehase „Punane Kull“ kommunistlike noored võtsid vastu konsokolinesolekul otsuse, milles nad lubasid „arves-

¹ „Koor Leninlane“ nr. 7, juuli 1941, lk. 290

tades sõjastunud, suurendada ja ülitada veelgi rohkem senisid töönorme kanuks meie riigile ja võimsale Punaarmeele.⁴

Hästi töötanud Kalinini-nimeliste Raudtee Peatehaste kommunistlikud noored. Oskar Võsar täitis tööülesandeid 203%, vaguniosakonna lukusepad Oskar Truunmaa -167% ja Karl Ruutu -158%.¹

Kommunistlikud noored kõvendavad bolshevistlikku valmist, selgitavad töölistele neujätkunud olusid, korraldavad ajalehtede ühislugemisi. Balti Puumillavabrikus määrati igasse osakonda kommunistlikest noortest agitatorid, kes selgitavad olusid rindel ja paljastavad fašistlikku vallutuspoliitikat.²

Paljud kommunistlikud noored astuvad vabatahtlikena Punaarmee ridadesse.

23. juunil otsustasid Kalinini-nimeliste Raudtee Peatehaste noored ühineda ELKNÜ üleskutsega astuda vabatahtlikult Punaarmee ridadesse.³

1 „Noorte Hääl“ nr. 150, 27. juuni 1941

2 „Noorte Hääl“ nr. 151, 28. juuni 1941

3 „Noorte Hääl“ nr. 147, 24. juuni 1941

Narvas registreerus 23. juunil 200
rabatahtlikku¹, Rakveres - 60, Kehtla-järvel -
40, Kiviõlis - 35, Tallinnas - 200.²

Kommunistlike noorte patriissti-
line tegevus Suure Isamaarõja päevil
annab tunnistust sellest, et ideelis-
poliitiline kavateostöö ja kogu kommu-
nistlike noorte tegevus nõusogude nõi-
me erimesel aastal oli kõrget tase-
mel.

1 „Noorte Hääl“ nr. 147, 24. juuni 1941

2 H. Hallik, lk. 18

Kasutatud kirjandus ja allikmaterjalid

I

1. Lenin, V. I., Teosed, 29. k., Tallinn 1954

2. Lenin, V. I., Teosed, 31. k., Tallinn 1955

*

1. Boikov, V., Socialistlik võistlus Eesti tööstus-
ettevõtetes enimesel nõuuogude
aastal. Kaasaja ajaloost. Lühik-
artiklite kogumik, Tallinn 1961 =
V. Boikov

2. Eesti NSV ajalugu, Tallinn 1957

3. Hallik, K., Pilek lähikäided tule, Tallinn
1962 = K. Hallik

4. Kraemer, A., ja nii see jätkus... Ülesmäge!
Silde Tartu noorsoo avangar-
dist, Tallinn 1958 = A. Kraemer

5. Kutsar-Zabrodskaja, S., Eesti maa Kommu-
nistlik Partei 1940. aasta socia-
listlikus revolutsioonis, Tallinn
1960 = S. Kutsar-Zabrodskaja

6. Kuusküll, E., Kommunistlik noor, Karastumine. Mälestusi Eesti noorsoo revolutsioonilisest liikumisest, Tallinn 1958 = E. Kuusküll
7. Mattisen, E., Välik vähe võitlusa maailma vahel, Saabus päev. 1940. aasta revolutsioonilistest niindmustest esarõtjad jutustavad, Tallinn 1960 = E. Mattisen
8. Leitel, F., Nende mälestus on meie rüha. Saabus päev, 1940. aasta revolutsioonilistest niindmustest esarõtjad jutustavad, Tallinn 1960
9. Saar, A., Organiseerimisaj, Karastumine, Mälestusi Eesti noorsoo revolutsioonilisest liikumisest, Tallinn 1958
10. Leevik, L., Oleme ise peremehed. Saabus päev. 1940. aasta revolutsioonilistest niindmustest esarõtjad jutustavad, Tallinn 1960
11. Lõgel, E., Me päris üle juulijärgses puhkes. Saabus päev, 1940. aasta revolutsioonilistest niindmustest esarõtjad jutustavad, Tallinn 1960

12. Päitelpöeg, F., Oli aasta 1940... Karastumise. Mälestusi Eesti noorsoo revolutsioonilisest liikumisest, Tallinn 1958
13. Tarpea, E., Teoriline võimudest, Karastumine. Mälestusi Eesti noorsoo revolutsioonilisest liikumisest, Tallinn 1958 =
E. Tarpea
14. 1940. aasta natsionalistlik revolutsioon Eestis. Dokumente ja materjali, Tallinn 1960
15. Vaarandi, A., Ühe nõukogulise ajalehe sinu juures. Saabus päev 1940. aasta revolutsioonilistest sündmustest esavotjad jutustavad, Tallinn 1960

II

1. Ajakiri „Nõue Leninlane“, aastakäik 1940
2. Ajaleht „Kommunist“, aastakäigud 1940-1941
3. „ „Nõue Teeline“, „ „ 1940-1941
4. „ „Nõue Hääl“, „ „ 1940-1941
5. „ „Postimees“, aastakäik 1940
6. „ „Punane Viimaa“, aastakäigud 1940-1941

7. ajaleht „Põhja Kodu“, aastakäik 1940
8. „ „Lahva Hääl“, aastakäigud 1940-1941
9. „ „Tarte Kommunist“, „ 1940-1941

III

1. Eesti Maa Kommunistliku Partei Arhiv,
fondid m. 1, m. 31 = EKPA
2. ENSV Ühisbüroolutsiooni ja Tsjerialist-
liku Üleshitustöö Riiklik Arhiv = ORKA,
fondid:
 - R-1, Eesti NSV Rahvamonnissariide
Nõunogu
 - R-12, ENSV Kohaliku Tööstuse Rah-
vamonnissariidat
 - R-705, Eesti NSV Telegraafi Agen-
tuur, ETA
 - R-1040, Eesti NSV Ametiühingute
Nõunogu
 - R-1093, Riikliku Propaganda Talitus

Sisukord

	lk.
1) Sisjuhatus	" 2
2) I ptk. Kommunistlike noorte algsotsiaalsatsioonide tekkinine tööstusettevõte	" 8
3) II ptk. Kommunistlike noorte majanduslik tegevus ja sotsialistlikke võistluse organiseerimine	" 29
4) III ptk. Kommunistlike noorte osa töölises noorte poliitilisel ja kultuurilisel kasvatamisel	" 61
1. Ideelis-poliitiline kasvatus	" 62
2. Kultuur-massiline töö	" 87
5) Kokkuvõte	" 105
6) Kasutatud kirjandus ja allikmaterjalid	" 110